

ΕΤΟΣ Δ' ΑΡΙΘΜΟΣ 15.
ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 8.

ΠΑΤΡΑΙ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1940

ΔΙΧΑΔΙΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ-ΕΚΔΟΤΗΣ: Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα:

- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ 'Αντάρτης (ποίημα)
ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΤΡΙΑΝΤΗΣ, Βυζαντινὰ ἐκκλησιαί τῶν Πατρῶν. "Ἅγιος Νικόλαος
Πλατανίου (μελέτη)
ΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ "Ἐνα παλιὸ Τουρκικὸ ἔγγραφο
ΤΗΣ ΝΗΣΩΤΗΣ 'Ἡ Πατρινέλλα (ποίημα)
ΧΡΥΣΙΟΣ ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΣ, Στὸ κτῆμα τοῦ Σισίνη στὴ Γαστούνη. 'Ο Θ. Κολο-
κοτρῶνης καὶ ὁ Ροζαρόλ ('Ἱστορικαὶ σελίδες)
Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ "Ὀνειρα Νιότης (ποίημα)
ΔΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ "Ἐγγραφα ἐκ Πατρῶν ἀνέκδοτα
RICHARD MIDDLETON, Τὸ ψάρι τῆς στέγης (διήγημα) Μετ. Π. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ
ΘΕΟΔΩΡΟΣ 'Ιερεὺς) ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Παφνούτιος Ρούβαλης. 'Ο ἀμίλητος καλό-
γηρος πολεμιστῆς (1788—1840)
ΤΟΥΛΑ ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ Σοφία Σειράχ
ΒΑΣΩ Ι. ΜΠΟΥΣΙΩΤΟΥ 'εξομολόγησις
ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ: 'Ιωβιλαῖον κ' 'Ιωάννου Παπανδρουπόλου ὑπὸ τοῦ κ. Χρίστου
Ριζοπούλου.—'Ἡ «Γαλάτεια» τοῦ Βασιλειάδη ὑπὸ τοῦ κ.
Ν. Α. Λοβέρδου.—Κριτικὴ βιβλίου ὑπὸ τῆς δ. Λούλας
Κοτσέτσου.—Χρονικά

«ΑΧΑΪΚΑ»

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Έγγραφαί συνδρομητών, άλληλογραφία, άποστολαί και πάσα πληροφορία εις τό γραφείον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζώνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τό Περιοδικόν έκτυποῦται :

Εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ. Φερραίου 60

Τό Περιοδικόν εὑρίσκειται : πρὸς πώλησιν

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλην. Τύπου, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούκουρα Ρ. Φερραίου 60, τηλ. 30 77 καὶ Π. Συνοδινού δόδος Ἐρμού

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη.

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῃ: Βιβλιοπωλεῖον Β. Παπαδοπούλου καὶ Σίας Ἀγ. Σοφίας 37

ΕΝ ΑΙΓΙΓΙΩ: Πρακτορεῖον Ἄγγ. Ζαγκλίφα

ΕΝ ΠΥΡΓΩ: Βιβλιοπωλεῖον Θεοδοῦς Καπογιάννη.

ΜΟΝΟΝ οἱ πέραντες ἔγγραφων ἐξουσιοδοτήσιν δύνανται
να εἰσπράξουν συνδρομὰς μᾶς.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΧΑΪΑ - «CLAUSS»

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1861

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 30.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἁγίου Ἀνδρέου — ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ἐν Ρηγανοκάμπῳ (Κλάους)

Τηλέφωνα : ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 24-75 — ΓΡΑΦΕΙΩΝ 27-06

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις : «ΒΙΝΑΧΑΪΑ»

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ — ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ — ΚΟΝΙΑΚ — ΣΑΜΠΑΝΙΑ
ΒΕΡΜΟΥΤ — ΜΟΣΧΑΤΟ — ΜΑΛΒΑΣΙΑ — ΜΑΔΕΡΑ — ΜΑΡΣΑΛΑ
ΜΑΛΑΓΑ — ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Κ.Λ.Π.

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΤΟΣ Δ'. ΑΡΙΘ. 15 — ΠΑΤΡΑΙ, ΣΕΒΡΙΟΣ 1940

ΑΝΤΑΡΤΗΣ

Σε πήρε πάνω στα φτερά του ο σαραντάπηχος αητός
που οιστρηλατεί η ογρή φωτιά και τόνειρο του Ικάρου,
κ' έγινες κυβερνήτης νους' σύγνεφα κι αστραπόβροντα
των αιθέρων σου υπόθρονα, θνητέ! Νίκησες, χάρου.

Χάμω ζα, δέντρα, τα χωριά αγιοβασιλιάτικα παιδιών,
σκυλιά στα πόδια σου οι κορφές και Ταυγέτων κ' Αίμων.
Θεός αν δεν είσαι, δαίμονας' ανέβα ανέβα στο άπειρο,
ξοπίσω δέσμιους σέρνοντας τους θρίαμβους των ανέμων.

Το γαλάζιο σε μέθυσε, γέννα της Γης ανέβγαλτη,
λησμόνησες ποιά σούδοσε την ξεκινήτρα φόρα,
καθώς το δέντρο στο πουλί, καθώς η ράχη στον αητό—
και με τ' αστροπελέκια σου καις την, οργόνεις τώρα,

στα σωθικά που σ' έθρεψαν χίλια βουλκάνια ανάβοντας,
την άσβητη για να δροσίζεις την παθών σου πύρα.
Ομως θα πέσεις κάποτε σαν φλογερό πεφτάστερο,
και η στοργική, θα σε δεχτεί στον που άνοιξες κρατήρα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΟΥ

Μιά ώρα μακριά από το Ρίο, στα πρώτα ύψώματα του Παναχαϊκού, βρίσκεται το χωριό Πλατάνι που πήρε τ' όνομά του απ' τα περίσσια πλατάνια που το στολίζουν και το δροσιζουν. Στο ψηλότερο μέρος του χωριού βρίσκεται μια μικρή βυζαντινή εκκλησία, κομψή και καλοχτισμένη, μνημείο αξιοπρόσεχτο και σημαντικό για τη μελέτη της βυζαντινής τέχνης γενικά και ίσως και της ιστορίας της Πάτρας της εποχής εκείνης.

Η εκκλησία αυτή, του Αγ. Νικολάου, ήταν γνωστή από χρόνια στους ειδικούς επιστήμονες που ασχολούνται με τη βυζαντινή αρχαιολογία: τους βυζαντινολόγους, και την αναφέρουν ο G. Millet στο κλασσικό του βιβλίο «L' école grecque dans l' Architecture Byzantine» (1) και ο σεβαστός μου καθηγητής κ. Αναστάσιος Ορλάνδος στο «Αρχαίον των βυζαντινών μνημείων της Ελλάδος» (2) σε μια σοφή μελέτη για τους τρικόγχους ναούς της Ελλάδος. Παρουσιάζει δυστυχώς μονόπλευρο ενδιαφέρον, δηλ. μόνον αρχιτεκτονικό, κι' όχι ζωγραφικό, αφού τοιχογραφίες δεν υπάρχουν στο έσωτερικό, μάλιστα λείπει έντελως το κονίαμα.

Οι τοίχοι της είναι χτισμένοι ακανόνιστα μέχρι 1,20 μ. ύψος σχεδόν με πέτρες από το ποτάμι. Από κει κι' άπάνω έχουμε παρόλιθους με κανονικές επιφάνειες και τούβλα, μια στρώση παρόλιθους και μια τούβλα, επίσης και στους ὄρθιους ἄρμους τούβλα, ὄρθια. Το σύστημα αυτό του χτισίματος που γύρω από κάθε πέτρα έχουμε τούβλα, λέγεται «πλινθοπερίβλητον» επιστημονικά, κι' είναι χαρακτηριστικό των βυζαντινών χτισμάτων της Ελλάδας. Ένω ή αρχιτεκτονική σχολή της Κωνσταντινούπολης ἐκτιμοῦσε πάντα και μεταχειριζότανε σύστημα χτισίματος που χρησιμοποιούσε τούβλα μόνο στους ὀριζόντιους ἄρμους, ἢ μεσημβρινή Ελλάδα απομονώνει και πλαισιώνει τις πέτρες. Δεν τονίζει μόνον τις στρώσεις μὰ και τις κοματιάζει (3). Κι' ἀκόμη, ἐπειδὴ τὸ κονίαμα συνήθως δὲν βγαίνει στὴν ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου (4), ἀλλὰ μένει ὁ ἄρμος ἀδειανὸς σ' ἓνα μικρὸ βάθος, δημιουργεῖται μιά μαύρη σκιά

(1) Paris 1916, σελ. 94.

(2) Τόμος Α'. (1935) τεύχος 2, σελ. 112—113.

(3) Millet 224, 225.

(4) Choisy 13.

που τονίζει το περίγραμμα τῶν παρόλιθων και τῶν τούβλων.

Τὸ σύστημα αὐτὸ τὸ πλινθοπερίβλητον ἔχει βέβαια μιὰν αὐστηρὴ ὁμορφιά, μὰ τ' ὁμοιόμορφο καταντᾷ στὸ τέλος μονότονο. Αὐτὴ τὴ μονοτονία θέλοντας νὰ σπάσῃ ὁ κατασκευαστὴς ἔβαλε κάθε τρεῖς στρώσεις παρόλιθων ὀδοντωτὲς ταινίες ἀπὸ τούβλα λοξά, που κόβονται μόνο στὰ παράθυρα. Στους ὀριζόντιους ἄρμους ἔβαλε κάπου-κάπου δυὸ σειρὲς τούβλων και τέλος στους ὄρθιους ἔβαλε συχνά δυὸ τούβλα ὄρθια, τῶνα πλάι στ' ἄλλο, ἢ σχήματα διάφορα και γράμματα ὅπως τὸ Κ (Κύριε) ἴσιο ἢ ἀνάποδο Μ και ἄλλα. Τούβλα

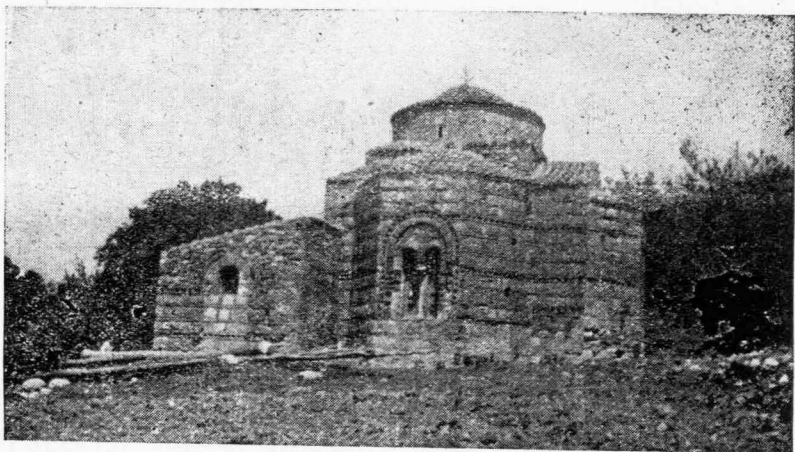
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ

χρησιμοποιήθηκαν και στὴ διαμόρφωση τῶν τόξων τῶν παραθύρων, που στὴν ἐκκλησία εἶναι δίλοβα δηλ. χωρισμένα σὲ δυὸ ἀνοίγματα μὲ μιὰ μαρμάρινη κολωνίτσα στὴ μέση και κομψὰ διακοσμημένα μὲ ὄμορφους συνδυασμοὺς τούβλων. Στὸ νάρθηκα τὰ παράθυρα εἶναι μονόλοβα και πιὸ ἀπλά. Οἱ θόλοι εἶναι κι' αὐτοὶ ἀπὸ τούβλα. Ἡ ἐκκλησία σκεπάζεται ἀπὸ τὸν κεντρικὸ ἡμισφαιρικὸ θόλο, τὸν τροῦλλο—που φείνεται ὅτι εἶναι ἄλλης χρονολογίας ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη ἐκκλησία, μεταγενέστερος—, ἀπὸ δύο κυλινδρικούς, μπρὸς και πίσω, και τρεῖς τεταρτοσφαιρικούς, δεξιά, ἀριστερά και στὸ ἱερό. Ὁ νάρθηξ σκεπάζεται ἀπὸ τρία σταυροθόλια πολὺ χαμηλότερα.

Ὁ συνδυασμὸς αὐτῶν τῶν θόλων, γενικά ἢ κίτση τῆς ἐκκλησίας μᾶς δίνουν τὸν τύπο : τοῦ μονοκλίτου τρικόγχου μετὰ τροῦλλου. Ὁ τύπος αὐτὸς γεννήθηκε στὴ Μικρασία κι' ἔλαβε πλατεῖα ἐφαρμογὴ στὴ Συρία και στὴν Ἀρμενία. Ἀργότερα, κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα,

ἤρθε μέσον Μακεδονίας καί στήν Ἑλλάδα, ὅπως καί στή Σερβία καί Ρουμανία. Σέ παρόμοιο τύπο εἶχε χτισθεῖ καί ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγ. Δημητρίου κοντά στό χωριό Βασιλική, στοὺς πρόποδες τῆς Βαράσοβας (10ος μέ 11ος αἰώνας). Δυστυχῶς δέν σώζονται παρά μόνον οἱ τοῖχοι τῆς, κι' αὐτοὶ σέ πολλές μεριές κατεστραμμένοι. Οἱ δυο αὐτές ἐκκλησίες εἶναι ἀπό τίς μεγαλύτερες ἐκκλησίες τοῦ τύπου τοῦ τρικόγχου στήν Ἑλλάδα (1).

Γιά τήν χρονολογία τοῦ χτισίματος μᾶς λείπουν, τοῦλάχιστον πρὸς τὸ παρόν, γραπτές μαρτυρίες, κι' ἔτσι θά προσπα-

ΝΟΤΙΑ ΑΠΟΨΗ

θήσουμε νά τῆ βροῦμε ἀπό τεχνικά σημάδια. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁ τύπος τῆς ἀποκλείει νά ἔχει χτιστεῖ πρὶν ἀπὸ τὸν 10ον αἰώνα ἀφοῦ τότε πρωτοφάνεται ὁ τύπος αὐτὸς στήν Ἑλλάδα. Ἀκόμη ἀκριβέστερα, διαβάζουμε στό Millet (2) ὅτι τὸ πλινθοπερίβλητον σύστημα βρίσκεται γιὰ πρώτη φορά στὰ βυζαντινὰ κτίρια τοῦ 11ου αἰώνα. Ἔτσι ἔχουμε ἓνα σταθερὸ ὄριο πρὸς τὰ πίσω ποῦ τὸ στερεώνει καί ἡ ὑπαρξη τῶν ὀδοντωτῶν ταινιῶν· κι' αὐτές τότε πάνω-κάτω πρωτοφάνηκαν δηλ. στὰ τέλη τοῦ 11ου αἰώνα (3).

Ἄλλο ὄριο χρονολογικό, πρὸς τὰ μπρὸς τούτῃ τῆ φορά, μᾶς δίνει ἡ ἀπλότητα τοῦ τύπου τοῦ τρικόγχου ποῦ ἀργότερα παρουσιάζεται πρὸς ἐξελιγμένους. Ἡ χρησιμοποίηση τούβλων στοὺς θόλους

(1) Ὁρλάνδος, Ἀρχεῖον κλτ. σελ. 112

(2) Σελ. 228

(3) Millet 268

εἶναι κι' αὐτὴ σημάδι παλιᾶς κατασκευῆς γιατί ἀργότερα μεταχειρίζονται πέτρες σ' αὐτὰ τὰ μέρη τῆς οἰκοδομῆς (1). Ἔπειτα ἔχουμε τίς κεραμοπλαστικές διακοσμήσεις δηλ. τὰ διάφορα διακοσμητικὰ σχήματα ἀπὸ τοῦβλα. Ἀπὸ τίς ἀρχές τοῦ 11ου αἰώνα, ξεφυτρώνει ἡ διακόσμηση ἀνάμεσα στίς πέτρες τῶν στρώσεων καί σιγά-σιγά γίνεται πρὸς πλοῦσια καί πρὸς ποικιλίαν εἴτε ἀνάλογα μέ τὰ μέσα καί τὰ γούστα τοῦ κατασκευαστοῦ, εἴτε συχνότερα ἀνάλογα μέ τίς ἐποχές, τίς συνήθειες καί τῆ γεωγραφικὴ θέση κάθε ἐπαρχίας (2). Ἐδῶ ἔχουμε μιὰ ἀπλὴ διακόσμηση, ὅπως καί σέ μιὰ ἐκκλησία τῆς Γαστούνης, τὴν Καθολικὴ, ποῦ εἶναι τοῦ 11ου αἰώνα· κι' ἐκεῖ ὑπάρχουν παρόμοιοι συνδυασμοὶ ὅπως τὰ Κ, γ καί ἄλλα. Στίς ἐκκλησίες τοῦ 12ου αἰώνα καί πέρα, ἡ διακόσμηση αὐτὴ εἶναι πρὸς περίτεχνη.

Ὅλ' αὐτά, δηλ. ὁ ἀπλὸς τύπος τοῦ τρικόγχου, ἡ χρησιμοποίηση τῶν τούβλων στοὺς θόλους, τὸ πλινθοπερίβλητο σύστημα τοιχοποιίας διακοσμημένο μέ ὀδοντωτὰς ταινίες καί ἄλλα συμπλέγματα, ἡ μορφή τῶν παραθύρων ποῦ ἀπαντιέται καί σ' ἄλλες ἐκκλησίες ἀνάλογης χρονολογίας, ἡ συσχέτιση μέ τὴν Καθολικὴ τῆς Γαστούνης καί τὸν Ἁγ. Δημήτριον τῆς Βαράσοβας, κάποια σχετικὴ πείρα τέλος, μᾶς δείχνουν ὅτι ὁ Ἁγ. Νικόλαος τοῦ Πλατανιοῦ εἶναι ἔργο τῶν μέσων τοῦ 11ου αἰώνα. Ἡ χρονολογία αὐτὴ συμφωνεῖ ἐξ ἄλλου καί μέ τὴν ἱστορία, ἀφοῦ ταιριάζει μέ ἐποχὴ ἀκμῆς τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τὸ τέλος τῶν σλαυϊκῶν καί βουλγαρικῶν ἐπιδρομῶν μέχρι τῆς Νορμανδικῆς ἐπιδρομῆς καί τοῦ φανερώματος τῶν Φράγκων στή σκηνὴ τῆς ἱστορίας τῆς. Κι' ἔχουμε πολλές μαρτυρίες γιὰ τὴν ἀκμὴ αὐτὴ, γνωστὲς ἀπ' ἄλλοῦ, ὥστε νά περισσεύη νά τίς ἀντιγράψω ἐδῶ (3).

Τελειώνοντας ἐκφράζω τὴν εὐχὴ νά γίνῃ ἡ μικρὴ τούτῃ μελέτη ἀφορμὴ νά γνωρίσουν οἱ Πατρινοὶ τὸ κομψοτέχνημα αὐτὸ τῆς ἀκμῆς τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, νά τὸ νοιώσουν καί νά τ' ἀγαπήσουν.

ΝΙΚ. Γ. ΤΡΙΑΝΤΗΣ

(1) Millet 244

(2) Millet 252

(3) Θωμόπουλος, Ἱστορία Πατρῶν, σελ. 257—258.

ΕΝΑ ΠΑΛΗΟ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΕΓΓΡΑΦΟ

Τώρα τελευταία, έπεσε στα χέρια μου ένα παλιό τουρκικό έγγραφο, απόφαση κι' αναγραφή τών Ιεροδικείων Πατρών, που όσο κι' αν δέν έχει βέβαια καμμιάν Ιστορική σημασία, μπορεί, ωστόσο, ν' αναφερθεῖ ἐδῶ, μιά κι' έχει σχέση με τήν 'Αχαΐα, κι' εἶναι ἀπό τήν ἐποχή τῆς Τουρκοκρατίας. Ἡ ἀπόφαση εἶναι γραμμένη σέ στενόμακρο, χονδρό, κιτρινωπό χαρτί, σχήματος 35×16 καί με τουρκική γραφή «σεγιακάτ». Πάνω-πάνω, σέ ἀπόσταση 7 ἐκ. ἀπό τήν ἀρχή τοῦ χαρτιοῦ, ὑπάρχει, ὅπως συνηθίζονταν τότε, στά Ιεροδικεῖα, ρήτρα με ἐδάφια τοῦ Κορανιοῦ. Σέ ἀπόσταση 13 ἐκ. βρῖσκεται ἡ σφραγίδα τοῦ Καδῆ (=Ιεροδίκη) κι' ἀμέσως παρακάτω, τὸ κείμενο (22×11, περιθώριο 5 ἐκ.) :

Ὁ ἄπιστος χριστιανός, Παναγιώτης Κολοκινέλης, γιὸς τοῦ Θωμᾶ Πα' σάκου, ἀπὸ τὸ Διακοφτό τῆς Βέσιτισας, παρουσιάσθηκε στὸ Ἱεροδικεῖο καί μπροστὰ στὸν ἄπιστο χριστιανὸ συγχωριανό του Ἄνδρέα Ρήτη, δῆλωσε πὼς τὸ μικρό, ἰσόγειο κατάλυμά του, πού βρῖσκεται στῆ συνοικία Ρουσινὲ καί πού συνορεύει, ἀπὸ τῆ μιὰ μεριά με τὸ σπίτι τῆς Βορίνης Κουνελάκη, κι' ἀπὸ τὶς ἄλλες τρεῖς πλευρὲς με δημόσιο δρόμο, τὸ πούλησε μαζὺ με τὸν μανδρότοιχο κι' ὅτι ἄλλο ἔχει μέσα ἡ αὐλή, στὸν προαναφερθέντα ἄπιστον, Ἄνδρέα, γιὰ χίλια γρόσια μετρητὰ καί πὼς ὁ προαναφερμένος ἄπιστος ἀγοραστής, δέχτηκε τὸ κατάλυμα αὐτό, ἔτσι πού περιγράφεται. Ἔτσι, με τήν πληρωμὴ τοῦ παραπάνω ποσοῦ, ἀπὸ τῆ μέρα τούτη, ὁ πωλητὴς δέν ἔχει κανένα δεσμό με τὸ σπίτι αὐτό, πού πέρασε πιά στὴν κατοχὴ τοῦ ἀγοραστή Ἄνδρέα, ἐπικυρώθηκε στὸ ὄνομά του καί γράφτηκε ἡ ἀπόφαση αὐτή, στὶς 25 τοῦ Σεββάλ 1201 (=1785).

Οἱ μάρτυρες :

Σερίφ μπαμπά, Τατάρ ὄγλου Ἄλῃ, Χασάν Μπακόπουλος, Ἄχμετ ὄγλου Γιακοῦπ, Κωνσταντῖνος Δημητρίου, Ἡλίας Χαραλάμπης, Ἀναγνώστης Περδίκης, Βύρων Ἀναστάσιος Τοιμπῆς, Γεώργιος Περδίκης, Γιαννούλα θυγάτηρ Κουνελάκη, σύζυγος Γεωργίου Περδίκη.

ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Η ΠΑΤΡΙΝΕΛΛΑ

Στοιχειὸ τοῦ κάστρου (πού τῶχτισαν οἱ Φράγκοι καί τὸ πατήσαν Τούρκοι καί Ἐνετοί),
τῆ νύχτιαν ὦρα βγαίνει ἀπ' τῆ σπηλιά του
καί τριγυρίζει μες τοῦ κάστρου τῆ σιγή.

Ἀνθρώπου μάτι δέν τὸ βλέπει τὸ στοιχειό·
(ἐκτὸς ἐκείνων πού τοὺς πότισαν με σκόνη
πού τῆ φτιάχνουν μάγισες νυχτοδουλεῦτρες)
—καί μόνον ἓνα θρόϊσμα τοὺς παγώνει...

Ἐκεῖνοι πού εἶδαν τὸ στοιχειό—κι ὀρκίζονται—
(φαντάροι πού φυλάγαν στὶς σκοπιές τους,
ἢ καί βαρυποινῖτες π' ἀγρυπνούσανε,
στοῦ κάστρου τὶς ἀνήλιες φυλακές τους),

λένε, πὼς τὸ στοιχειὸ πού βγαίνει τὰ μεσάνυχτα,
ἢ πιὸ ἀργά—μ' οὐρανὸ χωρὶς ἀστέρια—,
δέν εἶναι κάτι ἀλλόκοτο, παράξενο,
παρ' εἶναι μιὰ πανόμορφη κοπέλλα,

πού τριγυρίζει στὸ κάστρο ἀνάερα
κι ὕστερις ἀνεβαίνει στὶς ἐπάλξεις·
στέκεται 'κεῖ σὰν κάτι ν' ἀφουγκράζεται :
(ἀπ' τὶς χαράδρες μιὰν ἠχή) «μὴ μ' ἀρπάξεις» !!...

..Τὴν ἄρπαξαν !... Καί τὴν ἀυσοδέσανε,
καταχτητὲς βαρβάροι τὴν κοπέλλα...
Κι' ἔμεινε αἰῶνες σκλαβωμέν' ἡ δύστυχη :
(τῶν Πατρινῶν ἡ πόλη)—ἡ Πατρινέλλα...

ΝΩΤΗΣ ΝΗΣΩΤΗΣ

(Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ «Τὰ παλιὰ τὰ Πατρινὰ»)

ΣΤΟ ΚΤΗΜΑ ΤΟΥ ΣΙΣΙΝΗ ΣΤΗ ΓΑΣΤΟΥΝΗ Ο Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΖΑΡΟΛ

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Με την άτυχη πολιορκίαν τῶν Πατρῶν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ 1822, συνδέονται καὶ δύο ἱστορικαὶ ἐπισκέψεις τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ Μωρηᾶ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη στὸ σπίτι τοῦ ἀρχοντος τῆς Γαστούνης Γεωργίου Σισίνη. Τὰ περὶ τοῦ ἀρχοντικοῦ οἴκου τῶν Σισίνηδων, ὁ ὁποῖος ἐμφανίζεται εἰς τὸν τόπον ἀπὸ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων, εἶναι ἀρκετὰ ἐνδιαφέροντα καὶ ἀξιοσπουδάστα. Αἱ σχετικαὶ παραδόσεις φθάνουν καὶ μέχρι τοῦ ἀρχαιότερου προγόνου τῆς ἐπιφανοῦς Πελοποννησιακῆς οἰκογενείας, πού εἶχεν ἀποδημήσει, κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἐποχὴν, εἰς Ἐνετίαν, καταδιωκόμενος ἀπὸ τοὺς τυράννους τοῦ Μωρηᾶ. Ἐπεδόθη ἐκεῖ εἰς τὸ ἐμπόριον διὰ τῆς ναυτιλίας. Ἐπλούτησε καὶ ἀπέκτησε Βενετσιάνικους τίτλους εὐγενείας. Τὸ δὲ οἰκόσημόν του καὶ ἡ σφραγὶς του ἔφερον τὰ σύμβολα πλοίου τριήρους, διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ ἐσυμβόλιζε τὴν εὐημερίαν του. Ἀρχηγὸς τοῦ προεπαναστατικοῦ οἴκου τῶν Σισίνηδων στὴ Γαστούνη ἦτο ἀπὸγονος τῶν ἐν Βενετίᾳ Σισίνηδων, ὁ Χρῦσανθος Σισίνης, τοῦ ὁποῖου υἱοὶ ἦσαν οἱ Νικόλαος, Πέτρος, Μιχαὴλ καὶ Γεώργιος καὶ μία θυγάτηρ—σύζυγος, ἀργότερα, τοῦ Σωτηρίου Χαραλάμπη. Ὁ νεώτερος ἀπὸ τὰ παῖδιά αὐτά, Γεώργιος Σισίνης, διέπρεπεν εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα. Περὶ αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Φίνλεϋ ὅτι ἔζη βίον ἡγεμονικόν, διετήρει στὰ κτήματά του σταύλους, φρουρὰν ἐκ πολυαρίθμων καλῶς ὀπλισμένων ἀνδρῶν, ἀπεκαλεῖτο Μπέης καὶ οὐδέποτε ἔβγαινεν ἀπὸ τὸ σπίτι του χωρὶς ἔφιππον καὶ πεζὴν συνοδείαν.

Στὸ σπίτι τοῦ Γεωργίου Σισίνη εἶχε φιλοξενηθῆ κατὰ τὴν πρώτην του ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ περίφημος Ἀμερικανὸς φιλέλληνας Σάμουελ Χάου, πού ἔγραψεν ὅτι ὁ ἀρχὼν τῆς Γαστούνης ἦτο ἐξαιρετικὰ εὐγενὴς διὰ τοὺς ξένους του, ἠγάπα τὰ βιβλία καὶ ὡς προεστὼς τῆς Πελοποννήσου, προεκάλει τὸν κοινὸν θάνασμον μετὰ τοὺς τρόπους του καὶ τὰς γνώσεις του. Διὰ νὰ καταλήξωμεν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Κολοκοτρώνη εἰς τὸν ἀρχοντικὸν οἶκον τῆς Γαστούνης, πρέπει προηγουμένως νὰ ἀναφέρωμεν τὰς περὶ Σισίνη ὀλίγας χαρακτηριστικὰς γραμὰς πού ἀπαντῶνται εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ Μωρηᾶ :

«... Ἡ τροφή τοῦ ὄλου στρατεύματος ἤρχετο ἀπὸ Γαστούνη. Τόσον τακτικὴ ἦτον ἡ ζωτροφία, 4.000 σφαχτὰ, 80 κεφάλια γελάδια, ψωμί ἀπὸ τὴν Γαστούνη. Ἡ Γαστούνη ἦτον μελίσσι ἄτρυγο καὶ μᾶς τὰ ἔστειλε ὅλα ὁ Σισίνης. Ὅσα ἐτρώγαμε τὴν ἐβδομάδα, μᾶς τὰ ἔμβαζαν ὀπίσω καὶ ἦτον πάντοτε αἱ 4.000...».

Ὅταν ὁ Κολοκοτρώνης διωρίσθη, ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Κορίνθου, ἀρχηγὸς τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν (Ἰανουάριος 1822), διετάχθη γενινῆ συγκέντρωσις τῶν Πελοποννησιακῶν στρατευμάτων εἰς τὴν Γαστούνην, ὅπου καὶ ἔφθασε, κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1822 ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ, μετὰ τὸ ἐπιτελεῖόν του. Ἦτο τότε πρώτη ἐβδομάς τῆς Τεσσαρακοστῆς καὶ συνέπιπτε καὶ ἡ ὀνομαστικὴ ἑορτὴ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη. Ὁ ὑπάσπιστός του Χρυσανθόπουλος, εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του, περιγράφει, εἰς ὀλίγας γραμ-

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΣΙΝΗΣ

μάς, τὴν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν πού ἔκαμεν ὁ Σισίνης εἰς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Μωρηᾶ καὶ τοὺς στρατιώτας του. Καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀναφέρει καὶ τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικά :

«Ὁ Γεώργιος Σισίνης μᾶς ἐδέχθη μετὰ μεγάλας ἐτοιμασίας, κατὰ τὴν συνήθειαν πού ἐδέχοντο, τότε, τὸν Κολοκοτρώνη καὶ ἐφιλοτιμήθη νὰ ἑορτάσῃ λαμπρῶς τοῦ φίλου τοῦ τὴν ἑορτήν, ἔκαμε μεγάλην θυσίαν, ἔρριξε μάσκουλα, τουφέκια, ἔκαμε μεγάλην φωτοχυσίαν, χορούς, παιγνίδια, ἔρριχναν τὸ λιθάρι, ἐπήδαγαν, ἐπάλευαν οἱ στρατιῶται, καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐφίλευαν ὄλους τοὺς εὐθεθέντας ἐκεῖ στρατιώτας. Εἰς ὅλα τὰ σταυροδρόμια τῆς πόλεως, ἔβγαλε βαρέλια μετὰ κρασί, σφαχτὰ ψημένα καὶ ψωμί διὰ νὰ τρώγουν τὰ στρατεύματα καὶ ὅσοι ἄλλοι ἤθελαν ἐλευθέρως καὶ τὸ βράδυ τοῦ ἔκαμαν, ἔμπρὸς εἰς τὸ κατάλυμά του, πυροτεχνήματα, ρουκέτες ἐκείνου τοῦ καιροῦ καὶ λοιπὰ !...»

Καὶ αὐτὰ ὡς πρὸς τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν τοῦ Κολοκοτρώνη, κατὰ τὸ

1822, στὸ σπίτι τοῦ Σισίνη. Ἡ δευτέρα ἐπραγματοποιήθη μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ καλοκαιριοῦ τοῦ ἰδίου ἔτους. Ἡ κυβέρνησις ἔκρινεν ὅτι ἄλλαι στρατιωτικαὶ ἀνάγκαι ἔπρεπε νὰ ἐξυπηρηθηθῶν. Ὁ Κολοκοτρώνης, τότε, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Γαστούνην. Καὶ ἐφιλοξενήθη πάλιν ἀπὸ τὸν Σισίνη. Ὁ ἀρχιστράτηγος εἶχε διαφωνήσει, τότε, μετὰ τὴν κυβέρνησιν, πού ἐπέμενε, παρὰ τὰς ἀντιλήψεις του, εἰς τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας τῶν Πατρῶν, ἐνῶ αὐτὸς ἐφρόνει ὅτι ἡ ἐπιχείρησις ἔπρεπε νὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρις ἀποτελέσματος, ἀφοῦ ἐπρόκειτο περὶ ἀγῶνος ἀλώσεως ἑνὸς ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων ἐχθρικῶν φρουρίων τοῦ Μωρηᾶ.

Ὁ Σισίνης συνεφώνησε πρὸς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ ἐκηρύχθη ἀλληλέγγυος μαζῇ του. Τὸν συνόδευσε δὲ ἀναχωροῦντα εἰς Τρίπολιν μέχρι τοῦ Πύργου. Ἐκεῖ δὲ συνέβη τὸ ἀκόλουθον φαιδρὸν ἐπεισόδιον : Ὁ νεοδιορισμένος ἀρχιερεὺς Ἡλείας Κύριλλος ἐπεσκέφθη τὸν Κολοκοτρώνη, διὰ νὰ τὸν εὐχηθῇ. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων τοῦ εἶπε (χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὰς ἀντιλήψεις του) ὅτι δὲν ἔκαμε καλὰ πού ἔλυσε τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν. Ἡ θυμοσοφία τοῦ Κολοκοτρώνη, τότε, ἐφούντωσε καὶ πάλιν καὶ τὸν ἠρώτησε ἀπὸ ποῦ κατάγεται καὶ πόσον καιρὸν ἔχει εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ ἀπήντησεν ὅτι κατάγεται μὲν ἀπὸ τὴν Δημητσάναν καὶ ὀνομάζεται Μπογάσαρης, ἀλλ' ὅτι ἐμεγάλωσεν εἰς τὴν Ἀνατολήν.

—«Ἄκου νὰ σοῦ πῶ πανιερώτατε»... τοῦ εἶπεν ὁ Κολοκοτρώνης.

«Γνωρίζεις κάτι πουλιὰ πού τὰ λένε πέρδικες καὶ κελαιδοῦν ὠραῖα ;»

—Βέβαια, κύριε ἀρχηγέ, καὶ μάλιστα ἔχουν καὶ ὠραῖο φαγητό !

—Ἀπὸ τὰ πουλιὰ αὐτὰ ὑπάρχουν στὴν Ἀνατολή ;

—Ὑπάρχουν, ἀλλὰ δὲν κελαιδοῦν ὅπως ἡ πέρδικες τοῦ Μωρηᾶ !

—Ἐρεῖς γιατί δὲν κελαιδοῦν ἡ πέρδικες τῆς Ἀνατολῆς ; Γιατί δὲν πίνουν τὸ ἴδιο νερό. Ἐν ὅσῳ πίνουν νερὸ Μωραϊτικὸ, κελαιδοῦν καλά. Ὅταν ὅμως πηγαίνουν καὶ πίνουν νερὸ ἀνατολίτικον, ἀλλάζουν καὶ τὸ κελαιδίμα των. Ἔτσι, λοιπόν, καὶ τοῦ λόγου σου. Κάθησε ἐδῶ νὰ πιῆς ἀκόμη Μωραϊτικὸ νερὸ καὶ τότε θὰ μάθῃς τὰ κελαιδῆς ὅχι σὰν Ἀνατολίτης !

Ὁ ἀρχιερεὺς ἐξεπλήγη καὶ οἱ παριστάμενοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Σισίνης, ἐγέλασαν. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης πρόσθεσε :

—Μὲ συγχωρεῖς, Δέσποτά μου, καὶ ζητῶ τὴν εὐχή σου. Καὶ σὰν ξαντανταμώσουμε, πάλι θὰ τὰ ποῦμε !

**

Φθάνομεν τώρα, στὴν ἱστορικὴ προσπάθεια τοῦ περιφήμου Ἰταλοῦ στρατηγοῦ Ροζαρόλ, πού ἀνέλαβε, κατὰ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1825, στὸ κτήμα τοῦ Σισίνη στὴ Γαστούνη, νὰ ὀργανώσῃ τὸ πρῶτον ἱπικὸν σῶμα τοῦ στρατοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Μεταξὺ τῶν φιλελλήνων στρατιωτικῶν πού ἐφθασαν εἰς τὴν Ἑλλάδα

κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος, ἦτο καὶ ὁ παλαιὸς πολεμιστῆς τοῦ Μ. Ναπολέοντος Ἰταλὸς στρατηγὸς Ἰωάννης Ροζαρόλ. Ὁ Ροζαρόλ ἐφθασεν ἐκ Ζακύνθου εἰς τὴν Γαστούνην, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν πέντε υἱῶν του, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου τοῦ 1825. Ἐφιλοξενήθη ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος τῆς Γαστούνης Γεωργίου Σισίνη, πρὸς τὸν ὁποῖον παρέδωκε πολλὰ γράμματα συστατικά, ἀπὸ μέρους φιλελλήνων Εὐρωπαίων, καθὼς καὶ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἀγῶνος τῆς Ζακύνθου. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ ἀφιξὶς καὶ διαμονὴ τοῦ Ἰταλοῦ φιλέλληρος εἰς τὴν Γαστούνην, ἔδωσεν ἀφορμὴν εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν ἀνωτέρων Γάλλων ἀξιωματικῶν πού εὐρίσκοντο τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως εἰς τὸν Φαβιέρου, νὰ ἐκφραστοῦν δυσμενῶς περὶ αὐτοῦ. Καὶ νὰ συστήσουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν τὴν ἀπομάκρυνσίν του. Ἀλλ' ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, πού ἐγνώριζε τοὺς πολιτικούς λόγους πού προεκάλουν τὰς ἐχθρικὰς αὐτὰς ὑποδείξεις καὶ τὰς ἀντιζηλίαις μεταξὺ τῶν φιλελλήνων στρατιωτικῶν, δὲν προέβη εἰς καμμίαν ἐνέργειαν κατὰ τοῦ Ἰταλοῦ στρατηγοῦ. Καὶ ἔμεινεν, ἔτσι, ὁ Ροζαρόλ συνεργαζόμενος εἰς τὴν Γαστούνην μετὰ τοῦ Γεωργίου Σισίνη, εἰς τὰς προσπάθειαις διὰ τὸν γενικὸν ἐφοδιασμὸν τῶν Ἑλληνικῶν σωμάτων. ἀπὸ τὸν εὐφορον κάμπον τῆς Γαστούνης καὶ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων πού ἐμάχοντο εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ Μωρηᾶ.

Αἱ ἐκ Γαστούνης βοήθειαι τότε ἦσαν πράγματι πολύτιμοι διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἐξεφράσθη ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς πρὸς τὸν Σισίνη διὰ τὰς θυσίας του καὶ τὰς πλουσίας πρὸς τὴν ἐπανάστασιν παροχάς του. Μία, ὅμως, ἀπὸ τὰς μεγαλειτέρας καὶ ἀξιοσημειώτους προσπάθειαις τοῦ Γεωργίου Σισίνη, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἦτο ἡ ἴδρυσις εἰς τὴν Γαστούνην τῆς πρώτης ἱππευτικῆς σχολῆς (1825), τῆς ὁποίας τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν διεύθυνσιν εἶχεν ἀναλάβει, βοηθούμενος ἀπὸ τοὺς υἱοὺς του, ὁ στρατηγὸς Ροζαρόλ. Ἀθροοὶ προσήλθον ἐκ διαφόρων μερῶν μαθηταὶ ἱππεῖς εἰς τὴν σχολὴν τῆς Γαστούνης. Καὶ ἐγυμνάζοντο ὑπὸ τοῦ φιλέλληρος καὶ ἐχρησίμευον διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν πρώτων πολεμικῶν ἱπικῶν σωμάτων. Πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν ἀνεδείχθησαν ἄριστοι ἱππεῖς καὶ ἐχρησίμευσαν ἀργότερα καὶ ὡς στελέχη τοῦ ἰδρυθέντος τακτικοῦ ἱπικοῦ σώματος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς Σχολῆς τῆς Γαστούνης θὰ ἦσαν ἀκόμη σπουδαιότερα. Ἀλλά, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1825, ἐπραγματοποιήθη ἡ ἀπὸ πολλοῦ ἀναμενομένη εἰσβολὴ τῶν στρατευμάτων τοῦ Ἰμβραήμ εἰς τὴν Μεσσηνίαν καὶ τὴν Ἡλείαν, λόγῳ τῆς ὁποίας οἱ ἐγγχώριοι πληθυσμοὶ διεσκοπίσθησαν, διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Διελύθησαν, ἔτσι, καὶ τὰ σχηματισθέντα ἱπικὰ σώματα τοῦ Ροζαρόλ. Ὁ δὲ Ἰταλὸς στρατηγός, μαζῇ μετὰ τὸν Γεώργιον Σισίνη, τὸν ἀρχιερέα Γκίκαν καὶ ἄλλους προεστούς τῆς Ἡλείας κατέφυγον εἰς Δίβρην. Ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ναύπλιον, ὅπου καὶ ἐφιλοξενήθησαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γενναίου Κολοκοτρώνη.

Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Γεωργίου Κουντουριώτη ὑπεδέχθη τότε, ὅπως ἔ-

πρεπε, τούς ἐκ Γαστούνης πρόοφυγας, ἰδιαίτερος δὲ ἐκινήθη ἡ προσοχή της ἀπὸ τὴν ἀφιξίν τοῦ Ροζαρόλ, εἰς τὸν ὁποῖον ἐμελέτα ν' ἀναθέσει τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἱππικοῦ καὶ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἱππικοῦ σώματος τοῦ Μωρηᾶ. Ἄλλά, κατ' ἀτυχῆ σύμπτωσιν, ὁ Ροζαρόλ προσεβλήθη τότε ἐκ τοῦ ἐπιδημικοῦ τύφου, πού ἐλυμαίνετο τὴν Πελοπόννησον καὶ ἀπέθανε πρὶν νὰ ἐκπληρωθῆ τὸ ὄνειρόν του, πού ἀπέβλεπε, καθὼς ἔλεγε, πρῶτον εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔπειτα εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος του, μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ ὁ Ροζαρόλ εἶχε πληροφορηθῆ, ὅτι ὁ Γάλλος συνάδελφός του Σεβέ, ἀπαρηνηθείς τὸν καθολικισμόν καὶ προσχωρήσας εἰς τὴν Μουσουλμανικὴν θρησκείαν, μετωνομάσθη εἰς Σουλεϊμάν-μπέην καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ τοῦ Ἰμβραήμ πασᾶ. Τοῦ ἔγραψε, λοιπόν, μίαν ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας τοῦ ἔλεγεν, ὅτι θὰ ἐγένετο ἄτιμος, ἂν ἐξηκολούθει νὰ διοικῆ τοὺς Τούρκους ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν καὶ τὸν προσεκάλεε νὰ προσδιορίσῃ τὸν τόπον διὰ νὰ μονομαχήσουν. Ἐν τέλει τοῦ ἔγραψεν, ὅτι, ἂν δὲν ἐδέχετο τὴν μονομαχίαν καὶ τὸν συνήντα ὅπουδήποτε, θὰ τὸν ἐπεροῦσεν ἀπὸ τὴν Σά ν τ α — Κ α τ ε ρ ί ν α, δηλαδὴ τὴν τεραστίαν σπάθην του. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του, ὁ Ροζαρόλ ἐνεθυμήθη τὴν πρόσκλησιν. Καὶ ἠρώτησε μήπως ἔφθασε καμμία ἀπάντησις ἀπὸ μέρους τοῦ Γάλλου ἔξωμότου. Ὅταν οἱ παριστάμενοι υἱοὶ τοῦ ἀπήντησαν, ὅτι ὁ ἀντίπαλός του δὲν ἐτόλμησε ν' ἀπαντήσῃ, ἐκεῖνος ἤρχισε νὰ λέγῃ σιγὰ-σιγὰ τὰς τελευταίας παραγγελίας του. Ἐβεβαίωσεν, ὅτι δὲν λυπεῖται, διότι ἀποθνήσκει, ἀλλὰ διότι ἀφήνει τὴν πατρίδα του ὑπὸ τὴν τυραννίαν.

—Ἐπεθύμουν—εἶπε—νὰ ἴδω τὴν Ἑλλάδα ἐλευθερωμένην διὰ νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἔπειτα, καὶ ἡμᾶς οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος μας!

Ἐπειτα ἐκάλεσε γύρω του τὰ παιδιά του. Καί, ἀφοῦ τοὺς προσέφερεν ἀπὸ ἓν ἀναμνηστικὸν δῶρον, τὰ ἐφίλησε. Ἐστράφη κατόπιν πρὸς τὸν παριστάμενον φίλον τοῦ Ἰταλὸν μηχανικὸν Σκάρπα καὶ ἐφώνησε :

—Χόρτασε, τύραννε τῆς Νεαπόλεως, ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν Ἰταλῶν. Μάθε, ὅτι πεθαίνω καὶ χαῖρε!

Καὶ ἐξέπνευσεν, ἔτσι μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτὴν πατριωτικὴν κραυγὴν του, μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς πικρίας, διότι δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἴδῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐθνικῶν ὀνείρων του.

Ἡ Κυβέρνησις Κουντουριώτου διέταξε καὶ ἐγένετο μεγαλοπρεπεστάτη ἡ κηδεία τοῦ Ροζαρόλ, δημοσίᾳ δαπάνῃ. Ὁ Ἰταλὸς στρατηγὸς καὶ ἐνθουσιώδης φιλέλλην, ἐτάφη ἔξω ἀπὸ τὸ Ναύπλιον, εἰς τὸ περιβόλι τοῦ Ἀξιῶτη, παρὰ τὴν τοποθεσίαν πού ἦτο ἀργότερα γνωστὴ ὑπὸ ὀνομασίαν «καφενεῖον τοῦ Κυβερνήτη».

Δ. ΓΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΝΕΙΡΑ ΝΙΟΤΗΣ

Ἔλαμπε τότε ἡ νιότη μὲς στὰ μάτια μας
κι' ὄνειρευόμαστε—καὶ ξύπνιοι ἀκόμη—οἱ δυό :
Σὰν ἄδυτο ἄστρο θὰ σελάγιζεν ἡ ἀγάπη μας
σ' ἓναν ἀνέφελο Αὐγουστιάτικο οὐρανό.
Κι' ὁ φτερωτὸς καιρὸς στὸ πείσμα τοῦ θανάτου
θὰ μας ταξίδευε λικνιστικὰ πὰ στὴν τροχιά του.

Σφιχτόδετοι σὰν κυπαρίσσι καὶ κισσὸς
συχνὰ θάναρωτιόμαστε : «καὶ τί μᾶς λείπει ;»
Στὸ στόμα πάντα σύκου γλύκα θᾶχαμε,
χαρούμενο στὰ στήθια πάντα καρδιοχτύπι.
Μεταξωτῶν χειρῶν τὰ πλούσια χάρδια
θὰ μας γητεῦαν ἄφραστα, πρωῖνὰ καὶ βράδια.

Μὲς ἀπ' τάνυσταχτά μας βλέφαρα
δὲ θάναδεύαν ἔγνοιες φαρμακευτρὲς σὰν τὰ κρίματα.
Κι' ἄβρὰ μαϊστράλια οἱ σκέψεις μας
θάγκάλιαζαν τὰ λούλουδα, τὰ σύννεφα, τὰ κύματα.
(ὦ σὰν ἀμυγδαλιάς ἀνθοὶ λευκὲς τῶν νιῶν ἐλπίδες,
πού τῶν ὀνείρων σᾶς ποτίζουν οἱ δροσοσταλίδες !)

Θυμᾶσαι ; τότε ὄνειρευόμαστε κ' οἱ δυό
στὸ μπουμπουκένιο ξάνοιγμα κάθε στιγμῆς...
Μὰ τὰ ὄνειρα γιατί τὴ ζωὴ τους νὰ μετροῦν
μετὰ τὴ ριπὴ τῆς ἀστραπῆς ;
Κ' ἡ νιότη, ὠϊμέ, γιατί σὰν ἥλιος νὰ γοργοκυλᾷ,
γιὰ νὰ χαθῆ στοῦ ὀρίζοντα τὰ χάη τὰ δυσμικά ;

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Συνεχίζω, χάριν τῆς ἱστορίας τῶν Πατρῶν, τὴν δημοσίευσιν διαφόρων ἀνεκδότων ἐγγράφων, ἐκ τῶν ὁποίων δυνατόν νὰ προκύψῃ βοήθημά τι εἰς τοὺς περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Πατρῶν καταγινόμενους.

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

★

—Ἐκλαμπρότατε, εὐγενέστατε, καθαρῶτατε, πιστότατε, ἀκριβέ μοι καὶ κατὰ πολλὰ ἀγαπητὴ φίλε Sig^r Κόνσολε κύριε Γεώργιε Πάουλ, φιλικῶς σὲ ἀκριβοχαιρετοῦμεν, ἐρωτοῦμεν τὸ ποθητόν μας χατήρι σου καὶ μὲ τὸ παρόν μας φιλικὸν σοῦ φανερόνομεν, ὅτι ὁ Sig^r Γερόλιμος Κουτούβαλης εἰς τοὺς 1806 Ἰουλίου 24 ἐτράβιξε μίαν καμβιάλε (1) εἰς βάρος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ εἰς τὴν ὀρδινίαν (2) τοῦ ἐδῶ Νικολάου Κριτζου ἀπὸ γρόσια δύο χιλιάδας ἑπτακόσια ἐξήντα ἕνα, διὰ νὰ ἤθελε τὰ πληρώσῃ ὁ ἴδιος Sig^r κουτούβαλης εἰς τὴν ὀρδινίαν τοῦ εἰρημένου κριτζου κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἀπελθόντος αὐγούστου τοῦ ἐνεστῶτος χρόνου. τὴν αὐτὴν καμβιάλε κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐμπορικῆς ἐτζηράρησεν (3) ὁ ρηθεις κριτζος εἰς τὴν ὀρδινίαν τοῦ ἐδικοῦ μας Λεονάρδου Ἀδαμοπούλου καὶ ὁ αὐτὸς Ἀδαμόπουλος τὴν ἐτζηράρησεν εἰς τὴν ὀρδινίαν τοῦ σιῶρ Φώτη Κισινίρη, ὁ ὁποῖος ὄντας εἰς ζάκυνθον νὰ λάβῃ τὴν καλωσύνην νὰ σκοδαίρῃ (4) τὰ εἰρημένα ἄσπρα καὶ νὰ τὰ στείλῃ τοῦ ἐδῶ ἐδικοῦ μας Ἀδαμοπούλου. εἰς τὴν σκαδέντζαν (5) λοιπὸν τῆς αὐτῆς καμβιάλες ὁ Sig^r Κισινίρης ἐπῆγεν εἰς τὸν εἰρημένον κουτούβαλην διὰ νὰ λάβῃ τὰ μετρητὰ καὶ αὐτὸς μὲ δεήσεις πολλὰς ἔκαμε τὸν Κισινίρη νὰ τὸν ἀναμένη ἀκόμη ἡμέρας ἕνδεκα κάμνοντάς τον ὅμως νὰ ξαναβεβαιώσῃ τὸ χρέος του μὲ τὴν ὑπογραφὴν του εἰς τὴν ἰδίαν καμβιάλε. τελειωθείσης καὶ αὐτῆς τῆς διορίας καὶ ζητῶντάς του τὰ μετρητὰ, πάλιν ἤρχισε νὰ τάσῃ, ὅτι πληρόναι ἡμέρα τῆ ἡμέρα καὶ πάντοτε ἐστάθησαν ψευδεῖς αἱ ὑποσχέσεις του τόσον, ὅπου ἐβιάσθη ὁ Sig^r Κισινίρης διὰ νὰ τοῦ κάμῃ πρετέστα (6), νὰ τὸν κράξῃ εἰς αἰρετοὺς κριτὰς μεταχειριζόμενος καὶ κάθε ἄλλον τρόπον καὶ μέσα, διὰ λάβῃ τὰ εἰρημένα ἄσπρα, ὁ δὲ κουτούβαλης, ὡς ἐβεβαιώθημεν, ἀδιαφορεῖ εἰς αὐτὰ καὶ οὔτε ἀκρόασιν δίδει εἰς τὰ κινήματα τοῦ Κισινίρη. εἰς αὐτό, φίλτατε Sig^r κόνσολε, πολλὰ ἀποροῦμεν καὶ εἰς ἀδημονίαν εὐρισκόμεθα, βλέποντες τὸ φανερόν καὶ μεγάλον ἄδικον, ὅπου ζητεῖ νὰ κάμῃ ὁ κουτούβαλης τοῦ ἐδικοῦ μας Ἀδαμοπούλου, ὁ ὁποῖος Σὰς εἶναι γνωστόν, ὅτι εἶναι ἁγιάς τοῦ κραταιοτάτου Βασιλέως μας καὶ δούλος ὄχι μόνον ἐδικὸς μου, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν Πατρῶν, μὲ τὸ νὰ εὐρίσκειται εἰς κάθε δούλευσιν τοῦ Βηλαετίου, καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρακαλοῦμεν πολλὰ καὶ ἐγὼ καὶ ὅλοι οἱ Πατρινοὶ νὰ γράψετε εἰς ζάκυνθον, ὅπου κάμνει χρεία καὶ ὅσα πρέπουσιν διὰ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, διὰ νὰ πληρώσῃ ὁ κουτούβαλης τὸ χρέος του μὲ ὅλα τὰ ντάνα (7) κατὰ τὴν τοῦ ἐμπορικοῦ τάξιν εἰς τὸν ἐκεῖ Κισινίρη, διὰ νὰ μὴ ζημιωθῇ ἀδίκως ὁ ἐδικὸς μας Ἀδαμόπουλος, ἐπειδὴ καὶ ἡ εὐγενεία σας βλέπετε πῶς φυλάττομεν τοὺς ὄρους τῆς φιλίας καὶ τὴν καλὴν ἁρμονίαν, χωρὶς νὰ ἀφήσωμεν ποτὲ νὰ ἀδικηθῇ καὶ νένας προτάτος (8) σας ἀπὸ ἁγιάν οὔτε ὀβολόν, καὶ μάλιστα οἱ Νησιῶται εἶναι πασιδηλον, ὅτι ἐδῶ γοδαίρουν (9) ὅλην τὴν καλὴν φήμην καὶ ἡσυχίαν. ὅθεν παρακαλοῦ-

(1) συναλλαγματικήν.—(2) διαταγήν.—(3) ὀπισθογράφησεν.—(4) εἰσπράξῃ.—(5) λήξιν.—(6) διαμартυρίαν.—(7) ζημίαν.—(8) ἐπὶ κῆρος.—(9) ἀπολαύουν.

μεν διὰ χατήρι μας νὰ γράψετε, ὅπου νὰ πάρῃ τέλος αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις, νὰ μὴ μείνῃ ζημιωμένος ὁ ἐδικὸς μας Ἀδαμόπουλος, τὸ ὁποῖον δὲν ἐλπίζομεν.
ταῦτα καὶ θεοῦθεν ὑγιαίνετε.

1808 Ἰανουαρίου 2. Π. Πάτρα.—

(ἐκ τοῦ περιθωρίου τῆς α'. σελίδος)

[ΤΣ] βοιβόντας πάτρας

Ἄσμαν μπέις.

Πανευγενέστατε καὶ κατὰ πολλὰ ἡγαπητὴ ἄκρε καὶ καθαρὴ πιστὴ καὶ παντοτινὴ ἀκριβέ μας φίλε Sig^r κόνσολε, Κύριε Γεώργιε Πάουλ, φιλικῶς σὲ ἀκριβοχαιρετοῦμεν, ἐρωτοῦμεν τὸ ποθητόν μας χατήρι σου.

Πρὸ τοῦ μησεμοῦ μου διὰ Τριπολιτζὰ σὰς ἐνόηλα παρακαλώντας σας νὰ γράψετε εἰς ζάκυνθον διὰ νὰ πλερωθοῦν τὰ γρόσια 2760 ὅπου ἔχει νὰ λάβῃ ἡ βασιλικὴ μας κάσα (1) καὶ ὅπου χρεοστοῦνται ἀπὸ τὸν Κόντε Ἰερώνυμον Κουτούβαλην δι' ἐνυπογράφου καμπιάλες τοῦ ἰδίου. τὸ αὐτὸ γράμμα μας ἐστάθη εἰς τὸν κύριον ἀμμηνιστρατόρον (2) τῆς ζάκυνθου, ἕως ὥρας δὲ δὲν εἶδαμεν κανένα ἀποτέλεσμα τῆς ἀναφορᾶς. ξαναπαρακαλοῦμεν πάλιν τὴν Ἐκκλαμπρότητά σας νὰ λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ γράψετε εἰς ζάκυνθον ἢ ὅθεν ἄλλου καὶ μὲ τὸν τρόπον ὅπου κρίνετε εὐλογον, διὰ νὰ ὑποχρεωθῇ ὁ χρεοφειλέτης κουτούβαλης νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του, καθὼς εἶναι τὸ εἰσκαίον, χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ καὶ χωρὶς καμμίαν πρόφασιν. καὶ φθάνει ὅπου εἶναι τώρα ἐπὶ τὰ μῆνες σχεδὸν ὅπου μὰς πεζογελά μὲ τὸ σήμερον καὶ αὔριον. Ὁ Sig^r κουτούβαλης μὴν πληρώνοντας τὸ χρέος του πάσχει καὶ φαίνεται νὰ μὰς σῶρῃ εἰς τὰ κριτήρια τῶν Νησίων εἰς τὰ ὅποια ἔχοντας αὐτὸς ὅλα τὰ μέσα καὶ τὴν δύναμιν ὡς ἄρχων ἐντόπιος καὶ παρτιδάντες (3), νὰ μὴν δυνηθῶμεν ποτὲ νὰ λάβωμεν τὸ δίκαιόν μας. ἡμεῖς δὲ παρακαλοῦμεν τὴν Ἐκκλαμπρότητά σας νὰ εὔρῃ τὸ μέσον ὅπου νὰ ἀποφύγωμεν εἰς τὸ νὰ πέσωμεν εἰς ἕνα τοιοῦτον χάος προτιμώντας καλῆτερα νὰ μεταχειρισθῶμεν κάθε ἄλλον ὅμως συγχορημένον τρόπον, διὰ νὰ λάβωμεν τὸ δίκαιόν μας.—ἡμεῖς ἐλπίζομεν πάντοτε εἰς τὴν στενὴν φιλίαν καὶ καλὴν ἀνταπόκρισιν ὅπου πρέπει νὰ σώζεται μεταξύ εἰς τοὺς γειτονικοὺς τόπους, καθὼς καὶ εἰς τὰ κατὰ μέρος βασιλεία, ὅτι ἔφθανε μόνον νὰ ζητήσωμεν διὰ νὰ λάβωμεν τὸ δίκαιόν μας, καθὼς δὲν λανθάνει τῆς Ἐκκλαμπρότητός σας νὰ ἐνεργῶμεν καὶ ἡμεῖς εἰς ὅλας τὰς ὑποθέσεις τῶν σούδητων (4) τοῦ κραταιοτάτου αυτοκράτορος τῶν φραντζέζων καὶ ξεχωριστὰ τῶν Νησιῶτων. οὗτος δὲ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον φέρονται εἰς ταύτην μας τὴν ὑπόθεσιν δὲν ἀνταποκρίνεται τελείως.—Ἐλπίζομεν ὅτι τούτῃ ἡ δευτέρα μας ἀναφορὰ θέλει λάβει τὸ πλέον εὐτυχὲς ἀποτέλεσμα μὲ τὴν ἐτοιμον πληρωμὴν τῶν ἄσπρων καὶ οὕτω θέλει παύσωμεν εἰς τὸ νὰ ἐνοχλοῦμεν πλέον καὶ τὴν Ἐκκλαμπρότητά σας καὶ τοὺς μεγαλητέρους μας, ἐπειδὴ καὶ τὰ ἄσπρα αὐτὰ ἀπαρθενέβουν εἰς τὸ βασιλικὸν μερί, οὔτε ἡμποροῦν νὰ χαθοῦν πόποτε, εἰ δὲ καὶ τὰ ἄσπρα δὲν πληρωθοῦν θέλει γράψωμεν ἀφεύκτως εἰς κορφούς, εἰς τὸν ἐκεῖ Ἐξοχώτατον Κύριον Κον μπερτιέ.—Ταῦτα μὲν φιλικῶς, παρὰ δὲ Θεοῦ ὑγεία καὶ εὐτυχία.

Πάτρα τῇ 10 Φεβρουαρίου 1808.

* *

Τὰ κατωτέρω δύο ἐγγράφα πραγματεύονται περὶ τῆς συλλήψεως ἑνὸς πλοίου ἐκ Γαλαξειδίου, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ὁποίου γίνονται φιλικαί

(1) Ταμίον.—(2) Διοικητήν.—(3) Ἐμπορος.—(4) ὑπηκόων.

παρακλήσεις ἐκ μέρους τῶν Ἀρχῶν τῶν Πατρῶν πρὸς τὸν Πρύτανιν Ζακύνθου καὶ τὸν Γενικὸν Πρόξενον τῆς Ὀλλανδίας καὶ Γαλλίας Γ. Πάουλ.

Ἐκπλαμπρότατε, εἰλικρινὲ ἄφρε καὶ καθαρῶ πακτοποιηνὲ γείτων καὶ φίλε πρύτανι τῆς Ζακύνθου φιλικῶς σὲ ἀκριβοχαιρετῶ. ἐρωτῶ διὰ τὴν φιλικὴν μου ὑγείαν σου, μετὰ τοὺς φιλικούς μου ἀκριβοὺς χαιρετισμούς δὲν λείπω νὰ σοῦ φανερώσω, ὅτι εἰς τὸν ἀπερασμένον μῆσον τῆς ὄχλομοχίας φαίνεται πῶς ἓνα καίτι τοῦ παρόντος μαχμοῦτ ταξιδεύοντας τὸν ἔπιασε ἓνα ζακυνθινὸν μὲ παντιέρα ρεπούμπλικαν καὶ τὸ ἔκαμε πρῆξα τὸ ὅποιον εὐρίσκεται αὐτοῦ εἰς Ζακύνθον ἀραμένο χωρὶς νὰ τὸ ἐπιτηρῆ κανεὶς, ὅθεν μέλλει νὰ χαλάσῃ ἀδίκως χωρὶς νὰ κἀνῃ καμμίαν ὠφέλειαν εἰς τὴν δούλεψίν σας. διὰ τοῦτο παρακαλῶ διὰ χατήρι μας νὰ κάμετε τὴν καλωσύνην νὰ τὸ ἐλευθερώσετε νὰ τοῦ δοθῆ τοῦ ρηθέντος μαχμοῦτ, διὰ τὸ ὅποιον μᾶς ὑποχρεώσετε, ὅπου καὶ ἡμεῖς νὰ ἀγροπνοῦμεν διὰ κάθε σας ὑπόθεσιν ἐνταῦθα, ἀγκαλὰ καὶ ποτὲς δὲν ἐμείναμεν ὀπίσω διὰ κάθε ὑπόθεσιν τῶν σουδίων σας καὶ αὐτὸ τὸ θάρρος μᾶς παρακινεῖ καὶ σᾶς γράφομεν, διὰ τὸ ὅποιον ἐλπίζομεν νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ζήτημά μας νὰ τοῦ δοθῆ αὐτὸ τὸ καίτι τοῦ παρόντος παχοῦ μαχμοῦτ εἰδοποιώντας με διὰ τὴν φιλικὴν μου ὑγείαν σας καὶ διὰ κάθε τυχοῦσαν ὑπόθεσιν σας ἐνταῦθα καὶ θεόθεν τέλος ἀγαθόν.

1808 Φεβρ. 22 Πάτρα

* *

Ἐκπλαμπρότατε ἄρχον Κύριε Γεώργιε Πάουλ, Κόνσολε Γενικὲ τῆς Ὀλλάνδας καὶ βελγικῆ τοῦ Κονσολάτου τῶν Φραντζέζων.

Μὲ τὸ ἐδῶ ἐμπειρηχόμενον ὅπου διευθύνομεν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς πολιτείας (1) Ζακύνθου, φανερόνομεν τὸν θαυμασμόν ὅπου μᾶς ἐπροξένησεν ἡ εἰδησις ὅτι ἓνας Κουρσάρος φραντζέζος ἔπιασεν καὶ ἤφερον εἰς Ζακύνθον ἓνα καρὰβόπουλο ραγιατίτικο κάπσιον Γαλαξειδιώτῃ Ἀνδρέα Θεοδοροπούλου, τὸ ὅποιον εἶχε φορτώσει σταφίδα ἐδῶ εἰς τὴν σάλα μας διὰ λογαριασμόν ραγιαδῶν μας διὰ Τούνεζι, καθὼς στοχάζομαι ὅτι καὶ ἡ Ἐκπλαμπρότη σας νὰ τοῦ ἐδώσατε τὰ ἀναγκαῖα γράμματα ἀπὸ τὴν Καντζελαρίαν σας (2).—ἡμεῖς εἰς κανένα πρᾶγμα ὅπου νὰ ἀποβλέπῃ τοὺς φίλους μας τοὺς φραντζέζους δὲν κάμνομεν καμμίαν ἔλλειψιν, καθὼς ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον, ἡ γειτονικὴ καλὴ ἀνταπόκρισις καὶ κατὰ τὰς ὑψηλὰς προσταγὰς ὅπου καὶ καθ' ἡμερινῶς λαμβάνομεν ἀπὸ τὸν Ὑψηλότατον Βελγητιουναῖμ μόρα βελισῆ βεζύρη καὶ αὐθέντη μου.—πρέπει λοιπὸν καὶ οἱ φίλοι μας νὰ ἀνταποκρίνονται μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, ὅθεν καὶ σᾶς παρακαλοῦμεν στέλνοντας τὸ ἔσωθεν εἰς Ζακύνθον νὰ γράψετε καὶ ἡ Ἐκπλαμπρότη σας μὲ ὅλην τὴν ἔφεσιν διὰ νὰ ἀφεθῆ τὸ Καράβι μὲ τὸ φορτίον καὶ ἀνθρώποι του διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ταξίδι του, ὅτι μεγάλη ζημίᾳ ἀκολουθᾷ τῶν ἐδικῶν μας, παρομοίως τάσσομεν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὸ μέρος μας νὰ μὴν λείψομεν εἰς τὸ νὰ κάμωμεν τὴν πρέπουσαν ἀνταμοιβὴν εἰς τοὺς σουδίτους νησιώτας ὅπου μετέρχονται τὸ ἀλισβερίσι (3) εἰς τοῦτα τὰ μέρη, καθὼς καὶ ἕως ὥρας θαρρῶ, ὅτι δὲν ἐλείψαμεν εἰς οὐδένα καὶ εἰς τοῦτο μάρτυς ἡ Ἐκπλαμπρότη σας. Ταῦτα μὲν φιλικῶς καὶ ὑγείαν παρὰ Θεοῦ.

Πάτρα τῆ 24 Ἰουλίου 1808

Τῆς Ἐκπλαμπρότητός σας φίλος εἰλικρινῆς
Ὁζουμάνμπεις βοϊβόντας παλαιᾶς πάτρας

(1) Ἀστυνομίας.—(2) Γραμματεῖαν.—(3) δοσοληψία.

RICHARD MIDDLETON ΤΟ ΨΑΡΙ ΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ὁ Richard Middleton εἶναι ἀπ' τὰ γνωστότερα ὀνόματα τῆς ἀγγλικῆς φιλολογίας. Ἐγράψε κυρίως ποιήματα καὶ διηγήματα. Τὰ τελευταῖα εἶναι μὲ καθαρῶς συμβολικὸ περιεχόμενον. Καὶ τὸ διήγημα ποῦ μεταφράσαμε δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Middleton: εἶναι ἓνα μικρὸ συμβολικὸ ἀριστούργημα. Τὸ «ψάρι τῆς στέγης» εἶναι ἡ μοῖρα τοῦ ποιητῆ, ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνεται ὁ Middleton. Εἶναι ἡ τραγικὴ μοῖρα τοῦ ἀγνοημένου στὸν καιρὸ τοῦ ποιητῆ, ποῦ τὸν καταλαβαίνουν τέλος, ὅταν εἶναι πιά ἀργά... Ὁ Richard Middleton πέθανε σὲ ἡλικίᾳ 29 ἐτῶν στίς Βρυξέλλες τὸ 1911, σὲ ὕλική καὶ ἠθικὴ δυστυχία.

Π. ΘΑΛ.

Σ' αὐτὴ τῇ συνοικίᾳ, στὰ βορειοανατολικά τοῦ Λονδίνου, μιὰ παρᾶξενη μοῖρα ὕψωνε, τῇ μιᾷ κοντὰ στὴν ἄλλη, τοῦτες τὶς ἐργατικὲς πολυκατοικίες, ἀκόμα σχεδὸν καινούργιες, μὲ τὴν πομπώδη ἀσχήμια τῶν διαμερισμάτων τῆς Maida Vale. Τὰ πέτρινα σκαλοπάτια τους ἀντηχοῦσαν, ἀπὸ τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βροῖδον, ἀπὸ τὰ πηδήματα τῶν παιδιῶν· οἱ στέγες τους ἐπίπεδες μὲ ταράτσα, χρησίμευαν γύρω-γύρω γιὰ μέρος νὰ παίζουσαν οἱ νεαροὶ καὶ γιὰ νὰ στεγνώνουν οἱ νοικοκυρὲς τὰ ροῦχα.

Τὸ μεσοκαλόκαιρο ἦταν ὁμορφα σ' αὐτὲς τὶς ταράτσες, ἢ τοῦλάχιστον ὄχι καὶ πολὺ ἄσχημα, γιὰ νὰ παίζουσαν τὸ κρουφτούλι ἢ τ' ἀγάλματα, ἀνάμεσα στὰ μουσκεμένα ροῦχα ποῦ κρέμονταν. Καὶ τὶ εὐθυμες φωνές, σὰν ὁ ἄνεμος ἢ καμμιὰ μανούβρα τοῦ παιχνιδιοῦ ἐφάρμοζε συχνά, σὲ κανένα νεαρὸ πρόσωπο, κανένα φαρδὸν καὶ ὑγρὸ ἀσπρόρουχο! Ὁραῖες μέρες!

Ὁ Γιώργος ἔβλεπε μ' ἀλλιώτικο μάτι αὐτὰ τὰ μέρη τῆς χαρᾶς. Δὲν ἔπαιζε οὔτε τὸ κρουφτούλι, οὔτε τ' ἀγάλματα. Οἱ εὐθυμες φωνές τῶν συντρόφων δὲν εἶχαν γι' αὐτόν, παρὰ τὴ σημασίᾳ τοῦ ὑποκόφου θορύβου, ποῦ ἀνέβαινε ἀπ' τὸ ἰλιγγιώδες βάθος τῶν δρόμων, ὅλο φωνές καὶ σφυρίγματα. Ἀκουμπισμένος στὰ κάγκελα, σὲ μιὰ γωνιά τῆς στέγης του, ἔπαιζε μόνος· καὶ τὸ παιχνίδι του ἦταν νὰ σκέφτεται, ὅτι τὸ μεταλλικὸ τοῦτο κιγκλίδωμα ἀντὶ νὰ περικλείει τὴν ταράτσα, φυλάκιζε, ἀντιθέτως, ὅλο τὸ Λονδίνον σ' ἓνα κλουβὶ σιδερένιο. Ὁ Γιώργος ἐτελείωνε, ἀπομακρύνοντας ἔτσι κάθε πραγματικὸ περιστατικὸ ποῦ τοῦ συνέβαινε. Φανταζόταν ὅτι βρισκόταν ἐκεῖ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς γέννησής του—ἐδῶ κι' ἔντεκα χρόνια—σ' αὐτὴ τὴν ἴδια γωνιά τῆς ταράτσας, νὰ παρατηρεῖ τοὺς ἴδιους συντρόφους, τοὺς ἀποροφημένους πάντα μὲ τὰ ἴδια παιχνίδια, αἰωνίως τὰ ἴδια καὶ πάντοτε παιδαριώδη.

Κατὰ τὸν Αὐγούστο, ὅταν ὁ ἥλιος ἔπεφτε κάθετα, ἡ ἀσφαλτος ἔκαιγε

κάτω απ' τὰ πόδια, πράγμα πού δὲν ἐμπόδιζε τὰ παιδιά νὰ παίζουν καὶ νὰ τρέχουν. Πάντα μόνος ὁ Γιώργος, ἀναρωτιότανε γιατί τόσες ἀχρηστες κινήσεις. Καὶ δὲ σκεφτότανε μονάχα τὰ παιδιά, ἀλλὰ κι' αὐτοὺς τοὺς μεγάλους πού πήγαιναν κι' ἐρχόντουσαν, γύρω απ' τὸ κρεββάτι του, χωρὶς μιὰ στιγμή νὰ ἡσυχάσουν, χωρὶς ποτὲ νὰ σωπαίνουν, τὶς μέρες πού ἦταν ἄρρωστος στὸ κρεββάτι, πράγμα ὄχι σπάνιο.

«Σὲ τί ὠφελοῦν τόσες προσπάθειες, μονολογοῦσε, ὅταν εἶναι τόσο ὁμορφα νὰ μένει κανεὶς ξαπλωμένος, ἀκίνητος στὴ ζεστασιά του, καὶ νὰ αἰσθάνεται τὸν χρόνο νὰ τρέχει ἀπὸ πάνω του, σὰν τὸ νερὸ μιᾶς πηγῆς, μὲ τὸ γλυκὸ κελάρυσμα πού ξαλαφρώνει ;»

Στὰ μάτια τῶν παλιῶν νοικάρηδων ὁ Γιώργος περνοῦσε γιὰ παιδιὰ παράξενο. Οἱ νεώτεροι τὸν εἶξεραν λίγο. Μὰ ἡ γενικὴ γνώμη ἀπὸ πάνω ἔως κάτω στὸ ἀκίνητο ἦταν, ὅτι εἶναι πολὺ ἀξιολύπητο τὸ νὰ εἶναι τὸ σῶμα τοῦ ὄνειροπόλου αὐτοῦ παιδιοῦ τόσο εὐθραυστο, γιὰ νὰ μπορεῖ ἀποτελεσματικὰ νὰ δεχτεῖ τὴν λογικὴ μὲ τὸ παραμικρό.

Οἱ σύντροφοί του ἀκόμα θὰ τὸν εἶχαν ἐντελῶς ἀγνοήσει, ἐὰν ὁ Γιώργος δὲν εἶχε κάποτε-κάποτε παράξενες φαντασίες, πού ἀνελύοντο κάποιες ὥρες σὲ ὠραῖες ἱστορίες καὶ ἄλλοτε σὲ παιχνίδια πρωτόπαικτα· δὲν τὸν χρησιμοποιοῦσαν παρὰ γιὰ τὴν ὠφέλεια κάτι τέτοιων ὥρων πού ὁ Γιώργος ἦταν ἐμπνευσμένος. Τέλος, ὁ Γιώργος ἦταν πάντα ἔρημος, χωρὶς κι' αὐτὸς νὰ ξέρει τὴν ἔννοια τῆς λέξης, πού προσδιώριζε τὴν κατάστασή του.

Ἄπ' τὸ πρωί, ἐνῶ οἱ πρῶτοι θόρυβοι τοῦ Λονδίνου ἔσβυναν στὰ κάγκελα, ὁ Γιώργος περνοῦσε τὴν ὥρα του παρατηρώντας μὲ προσοχὴ τὴν ὄψη τῶν στεγῶν καὶ τῶν καπνοδόχων, τὴν μικρογραφία τῶν ἄλλων κατοικιῶν, τοὺς δρόμους, ἔτσι ὡς διαγράφονταν σὰν τὴν πλάκα τοῦ σκακιοῦ, πού ἀπ' τὸ βάθος τους μαντεύονταν ἡ βοή τῆς πόλης.

Κι' ἔτσι κυλοῦσε ὁ χρόνος ὡς τὸ βράδυ. Μὰ ὅταν τὸ σούρουπο ἔχοντας καταλύσει τὸ λαβύρινθο τῶν δρόμων πρόφθασε τὴ στέγη τοῦ ἀκινήτου, τὰ παιδιά ἔρχονταν, κουρασμένα απ' τὰ παιχνίδια τους, νὰ καθίσουν γύρω απ' τὸν Γιώργο, κοντὰ στὴ δεξαμενὴ τοῦ βροχόνεου, ὅπως οἱ Ἀνατολίτες μαζεύονται τὸ βράδυ γύρω απ' τὶς πηγές.

Ἡ δεξαμενὴ ἦταν εὐρύχωρη καὶ ξεσκεπάστη, ὄχι ὅμως βαθειά. Ἐνα κικλίδωμα ἐμπόδιζε κάποτε τὴν εἴσοδο. Ὑστερα, ὅταν δύο κικλίδες ἔσπασαν, τὰ παιδιά συνήθισαν νὰ γλιστροῦν ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα. Κάθε βράδυ τὸ εὗρισκε ἐκεῖ, καθισμένα στὶς φτέρνες τους, γύρω απ' τὸ Γιώργο καὶ τὶς ἱστορίες του. Παράξενες ἱστορίες, πού σ' ἔκαναν νὰ σκέφτεσαι τυφλὰ τέρατα πτωκαθούμενα, γέρους παραλυτικούς νὰ μορφάζουν καὶ εὐθυμα χοροπηδήματα κατσικιῶ.

Πρὸ πάντων τὰ παιδιά ἀγαποῦσαν τὶς ἠθικὲς ἱστορίες. Ἡ προτίμησή τους μάλιστα δινότανε στὴν ἱστορία τοῦ Ἀρθούρου καὶ τῶν παπουτσιῶν

του, πού ὁ Γιώργος τὴν διηγότανε καλλίτερα ἔτσι πού νάνα δύσκολο νὰ τὴν διηγηθεῖ κανεὶς ὕστερα απ' αὐτόν, καὶ ἡ ὁποία πάνω-κάτω ἦταν : «Ζοῦσε μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ ἕνα παιδάκι πού τὸ λέγανε Ἀρθούρο, καὶ κατοικοῦσε σ' ἕνα σπίτι σχεδὸν ὅμοιο μὲ τὸ δικό μας. Τὸ παιδάκι αὐτὸ εἶχε τὴν κακὴ συνήθεια νὰ κάνει κόμπους στὰ παπούτσια του, ἀντὶ φιόγκους. Ἐνα βράδυ πού ὁ Ἀρθούρος ἔπαιξε στὴν ταράτσα, κι' ἐνῶ εὐχότανε νάχε φτερὰ σὰν σπουργίτι, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ πετάξει πάνω απ' τὰ σπύτια τοῦ Λονδίνου, ἕνας ἄνεμος ἄρχισε νὰ φυσᾷ, τόσο δυνατὸς πού ὅλος ὁ κόσμος φοβήθηκε. Ὁ Ἀρθούρος ἐνόμισε ὅτι αἰσθανότανε νὰ τοῦ φυτρώσουν φτερὰ στὴ ράχη. Κι' ἦταν ἀλήθεια. Σὲ λίγο ὁ Ἀρθούρος πετοῦσε πάνω απ' τὰ σπύτια, ὅπως τῶξε ἐπιθυμῆσει.

Πέρασε ὅλη τὴν καταιγίδα πετώντας σὰν ἀληθινὸ σπουργιτάκι. Κι' ὅταν πιά ἡ καταιγίδα πέρασε, βρέθηκε σ' ἕνα πολὺ ἡσυχο μέρος, στὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. Ὑψώνοντας τὰ μάτια του εἶδε ὅλα τ' ἀστέρια. Ἦταν συνδεδεμένα μὲ τὸν οὐρανὸ μὲ κορδόνια παπουτσιῶν, μὲ κορδόνια δεμένα φιόγκο καὶ ὄχι μὲ κόμπους. Ἔτσι ἦταν κανονισμένα γιὰ νὰ μπορεῖ εὐκόλα ὁ Θεὸς νὰ λύνει τὰ κορδόνια, ἐὰν τὸ ἐπιθυμοῦσε, καὶ ν' ἀφίνει νὰ πέφτουν τὰ ἀστέρια κατὰ τὴ βούλησή του. Ξέρετε δά, ὅτι εἶναι καλοκαιριάτικες νύκτες, πού βλέπουμε τ' ἀστέρια νὰ πέφτουν.

Ἐνῶ ὁ Ἀρθούρος σκεπτότανε, ὅτι οἱ ἄγγελοι θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν ὠραῖα μικρὰ δαχτυλάκια, γιὰ νὰ δένουν τόσον ὁμορφους φιόγκους, τὰ πόδια ἄρχισαν κάπως νὰ τοῦ βαραίνουν. Κι' ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα, τόσο καὶ βαρύτερα ἐνιωθε τὰ πόδια του.

Ὁ Ἀρθούρος θέλησε νὰ σκύψει γιὰ νὰ βγάλει τὰ παπούτσια του, ἀπὸ φόβο μήπως ξαναπέσει στὴ γῆ. Ἀλλὰ μὴ μπορώντας νὰ λύσει τοὺς κόμπους γρήγορα, τὸ βάρος τῶν ποδιῶν του τὸν παρέσυρε· δὲν ἄργησε νὰ πέσει· ἔπεφτε ὅλο καὶ γρηγορώτερα. Ἐνῶ βυθιζότανε στὸν ἀέρα μὲ μιὰ ταχύτητα ἱλιγγιώδη, κατάλαβε ξαφνικὰ τὸ σφύριγμα τάνεμου στὰ σύρματα τοῦ τηλεγράφου, καὶ, μιὰ στιγμή ἀργότερα, τὶς φωνὲς τῶν ἐφημεριδοπωλῶν νὰ διαλαλοῦν τὶς ἐφημερίδες τοῦ ἀπογεύματος. Καὶ προσεγειώθη μὲ ὀρμὴ στὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ του.

Ἡ σύγκρουση ἦταν τρομερὴ. Ὁ Ἀρθούρος μεταφέρθηκε στὸ νοσοκομεῖο· ἕνας γιατρὸς τοῦ ἔκοψε τὰ πόδια του. Τοῦ ἔβαλαν ξυλοπόδαρα, ἀντὶ γιὰ τὰ δικά του καὶ ποτὲ ὁ Ἀρθούρος δὲν μπόρεσε νὰ ξαναπετάξει : τὰ νέα του πόδια ἦσαν πολὺ βαριά».

Κάθε φορὰ πού ὁ Γιώργος διηγότανε αὐτὴν τὴν ἱστορία, τὰ παιδιά φρόντιζαν, γι' ἀρχετὲς μέρες, νὰ μὴ δένουν κόμπο τὰ κορδόνια τους. Ἄλλες φορὲς χρονοτριβοῦσαν κοιτώντας τὸ νερὸ, στὴ δεξαμενὴ τοῦ βροχόνεου. Ὁ Γιώργος τότε τοὺς μιλοῦσε γιὰ τὸ Ἐξοχο Ψάρι, πού ζοῦσε κρυμμένο στὸ βάθος, κεῖ πού τὸ νερὸ εἶναι σκοτεινὸ. Ὅταν ἡ δεξαμενὴ ἦταν μισογεμισμένη

ὁ Γιώργος μιλοῦσε στὸ ψάρι, μὲ φωνὴ ὀλότελα χαμηλὴ καὶ τὸ νερὸ τοῦ ἔστελνε μιὰν ἀπάντηση δυσδιάκριτη, κάποιον ἤχο...

Ἄλλες φορές τὸ νερὸ ἦταν ξέχειλο. Τότε τοὺς ἄρεσε ν' ἀφουγκράζονται, μὰ τὸ νερὸ δὲν ἀπαντοῦσε πιά σ' αὐτὰ πού τὸ ρωτοῦσαν : τὸ ψάρι σιωποῦσε. Ὁ Γιώργος ἔλεγε ὅτι τὸ ψάρι ἦταν πολὺ εὐτυχημένο γιὰ νὰ μιλάει καὶ ἀπασχολοῦσε τοὺς συντρόφους του μὲ τοὺς ἀλλεπάλληλους χρωματισμοὺς πού πέρνουν τὰ λέπια. Κι' αὐτὸ τὸ ἔκανε μ' ἓνα τρόπο τόσο χτυπητό, πού τὰ παιδιά κρεμόντουσαν στὴν ἄκρη τοῦ σκοτεινοῦ νεροῦ, γουρλώνοντας τὰ μάτια καὶ προσπαθώντας νὰ δοῦν τὸ ἐξαιρετικὸ ζῶο. Κανένα ἀπ' αὐτά, ἐκτὸς ἀπ' τὸ Γιώργο, δὲν διέκρινε ποτὲ καθαρὰ τὸ ψάρι ὀλόκληρο, μὰ ὅλοι νόμιζαν πὼς κάτι εἶχαν δεῖ, μιὰ μόνη φορά, μι' ἀργυρωμένη πλευρὰ τοῦ ψαριοῦ νὰ χάνεται στὴ σκιά, στὸ διάστημα δύο ἀντανakλάσεων τοῦ φεγγαριοῦ, στὸ ταραγμένο νερὸ τῆς δεξαμενῆς.

* *

Ὁ ἐρχομὸς τοῦ Τζίμυ Σίμπσον μετέβαλε τὴν πνευματικὴ κατάσταση τοῦ μικροῦ ἀκροατηρίου.

Ὁ Τζίμυ Σίμπσον ἦταν ἓνας ἀπ' τοὺς ἀναιδεῖς, βλάκες καὶ ἀλαζόνες τύπους, πού ὑπερέχουν μόνο σωματικὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους καὶ οἱ ὅποιοι στὰ πνευματικὰ ζητήματα δείχνουν πομπωδῶς μιὰ βεβαιότητα, ἢ ὅποια εἶναι τόσο πιὸ αὐθάδης, ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ ἀγνοιά τους. Ἀπὸ τὴν πρώτη συνάντηση μεταχειρίστηκε τὸ Γιώργο μὲ μιὰ τέλεια περιφρόνηση καὶ τὴν πρώτη φορά πού ἄκουσε τὶς ἱστορίες του, φανέρωσε τὴν ἀπιστία του. Τὸ συμπέρασμα του ἦταν ἀναντίρροτο :

—Εἶναι ψέμματα ! εἶπε. Δὲν ὑπάρχει κανένα ψάρι !

Ὁ Γιώργος αἰσθάνθηκε νὰ κλονίζεται ἢ πίστη του : ἡ πεποίθησή του ἀκροατηρίου ὀλοφάνερα ἄρχισε κι' αὐτὴ νὰ κλονίζεται. Ἡ ματιά του ἔκανε τὸν κύκλο τῶν συγκεντρωμένων, ἀλλὰ τὰ μάτια τους ἀπόφυγαν τὰ δικά του. Χωρὶς ἀμφιβολία τὰ παιδιά σκέπτονταν, ὅτι ἴσως νάχε γελαστῆ, ὅταν νόμισε ὅτι εἶχε δεῖ τὴν οὐρὰ τοῦ ψαριοῦ νὰ κινεῖται μέσα σ' ἀντανakλάσεις τοῦ φεγγαριοῦ.

Ὁ Γιώργος μένει μόνος κοντὰ στὴ δεξαμενὴ. Πέρασε τὸ ὑπόλοιπο τοῦ βραδιοῦ ἀναπολώνοντας τὴν προσβολή. Τὸ πέρασμα τοῦ γρόνου ἀντὶ νὰ τὸν καθησυχάζει, τὸν ἔκανε ἀπ' ὦρα σ' ὦρα πιὸ ἀνήσυχο. Τ' ἄλλο πρωῖ, κάνοντας μιὰ μεγάλη προσπάθεια, πλησίασε τὸν Τζίμυ καὶ τοῦ λέει μ' ὄση μποροῦσε ἐγκαρδιότητα :

—Ξέρεις, Τζίμυ, γελάστηκες. Εἶχα δίκηο. Ὑπάρχει ἓνα. Τ' ὄνειρευτηκα χθὲς !

—Βλάκα, ἀπάντησε ὁ Τζίμυ. Τὰ ὄνειρα εἶναι κουταμάρα. Δὲν σημαίνουν τίποτα.

Πὼς νὰ πείσεις ἓνα τέτοιο ἀνθρώπο ; Μέχρι τὸ βράδυ ὁ Γιώργος ἔσπασε τὸ κεφάλι του μελετώντας τὸ πρόβλημα, ἀναζητώντας τὴν πεποίθησή

του. Τὰ μεσάνυχτα ξύπνησε, τὸ πρόβλημα ἦταν πάντα μπροστά του καὶ ἄλυτο. Οἱ κρόταφοὶ του κτυποῦσαν. Ἡ καρδιά του ἔπαλλε. Καὶ ξαφνικά, στὰ πόδια τοῦ κρεβατιοῦ του εἶδε τὴν ἀμφιβολία, πού κατέκτησε τὴν καρδιά του. Ἄν εἶχε ἀπατηθῆ ;... Ἄν δὲν εἶχε δεῖ τὸ ψάρι ;...

Αὐτὴ ἡ ἰδέα μεγάλωσε μέσα του, πῆρε διαστάσεις παραλογισμοῦ, ἐγινε σὲ λίγο ἀνυπόφορη. Ὁ Γιώργος εἶδε πὼς ἓνα τοῦ ἔμενε νὰ κάνει : νὰ πάει νὰ δεῖ. Σηκώθηκε ἀθόρυβα καὶ σύρθηκε ἔξω ἀπ' τὸ σπῆτι. Ἄπ' τὴν πέτρινη σκάλα, βαδίζοντας στὰ νύχια τῶν ποδιῶν του, ἔφτασε στὴν ταράτσα.

Τὸ φεγγάρι ἦταν ὀλοστρόγγυλο. Ἄλλὰ τόσα καὶ τόσα πράγματα ἔπλεαν στὸ νερὸ καὶ τὰ πλακάκια ἦσαν τόσο κρύα, κάτω ἀπ' τὰ γυμνὰ πόδια του, πού ὁ Γιώργος στὴν ἀρχὴ δὲν εἶδε τίποτα. Ἐψαχνε χωρὶς νὰ βρῆσκει γιὰ κάποιο διάστημα. Τέλος τὸ εἶδε νὰ λάμπει κάτω ἀπ' τὸ φεγγάρι κι' ἀπ' τ' ἀστέρια, πιὸ παχὺ καὶ πιὸ ὁμορφο, ἀπ' ὅτι τὸ εἶχε περιγράψει στους συντρόφους του. Καὶ γυρίζοντας τὸ μικρὸ του δωμάτιο ριγώντας, ἔλεγε σὲ κάθε βῆμα : «Ἡμουνά βέβαιος γιὰ τὸ δίκηο μου. Ἡμουνά πολὺ βέβαιος...»

Τ' ἄλλο πρωῖ, δὲν μπόρεσε νὰ σηκωθεῖ. Ἦταν πολὺ ἄρρωστος.

Πέρασαν μαῦρες μέρες κι' ἀκολούθησαν κι' ἄλλες. Τὸ νερὸ λίγο—λίγο κατέβαινε στὴ δεξαμενὴ τοῦ βροχόνεου. Στὴν ταράτσα τώρα τὰ παιδιά μαζί μὲ τὸν Τζίμυ εἶχαν σχεδὸν ξεχάσει τὸ σύντροφό τους, πού τοὺς ἔλεγε χθὲς ἀκόμη ἱστορίες. Πότε-πότε ὅμως ἔλεγε τὸ ἓνα ἢ τ' ἄλλο.

—Ξέρεις ; ὁ Γιώργος εἶναι πολὺ ἄρρωστος !

Καὶ κατόπιν ὅλοι ξανάρχιζαν τὰ παιχνίδια τους. Δὲν κοίταγαν πιά ποτὲ στὴ δεξαμενὴ, τώρα πού ἦσαν βέβαια πὼς δὲν ὑπῆρχε ψάρι.

Ἡ μέρα πού ὁ ἀνόητος Τζίμυ σκέφτηκε, ὅτι ἔπρεπε νὰ στηριχθῆ στὴν ξηρασία, γιὰ ν' ἀποδείξει τὴν ἀλήθεια τῆς ἀμφιβολίας του, ἦρθε ἐπὶ τέλους. Ἀφίνοντας τοὺς ἄλλους νὰ παραβγαίνουν ποιὸς θὰ πηδήσει μακρύτερα, ἔφτασε στὴν εὐνοουμένη γωνιά τοῦ Γιώργου κι' ἔσκυψε στὸ νερὸ.

Ἡ δεξαμενὴ ἦταν πράγματι σχεδὸν ἄδεια. Ἄλλὰ ὁ Τζίμυ χρειάστηκε νὰ ξεφωνήσει ἀπὸ ἐκπληξῆ : στὸ βόρβορο πού εἶχε ἀφίσει τὸ νερὸ, ἓνα χοντρὸ ψάρι ἦταν πλαγιασμένο. Ἦταν πεσμένο μὲ τὴν πλευρά· ὀλοφάνερα ἦταν ψόφιο· ἀλλὰ ὅλο του τὸ κορμὶ ἔλαμπε· τὰ χρώματα τῆς ἱριδὸς ἔπαιζαν στὰ λέπια του.

Ὁ Τζίμυ ἦταν δυνατὸς καὶ ἀνόητος, μὰ δὲν εἶχε κακὴ καρδιά. Σκέφθηκε, ὅτι θάναί μιὰ καλὴ πράξη νὰ ὁμολογήσει τὴν πλάγη του, ἀφοῦ ὁ Γιώργος ἦταν ἄρρωστος. Κατέβηκε τρεχάτος τὴ σκάλα, κι' ἐχτύπησε στὸ σπῆτι τοῦ Γιώργου. Ἡ μεγάλη ἀδελφὴ τοῦ Γιώργου ἄνοιξε.

—Δεσποινίς, λέει ὁ Τζίμυ, ξέπνοα, λέτε στὸ Γιώργο, ὅτι εἶχε δίκηο γιὰ τὸ ψάρι ; Ἦταν ἀλήθεια. Μόλις τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.

Μὰ ὁ Γιώργος δὲν θὰ μάθαινε ποτέ, ὅτι τὸ ποιητικὸ του ὄνειρο εἶχε δικαιοθῆ ἀπέναντι στὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς.

—Ὁ Γιώργος πέθανε, μικρὸ μου, λέει ἡ νέα καὶ ξεσπᾷ σὲ λυγμούς.

Μεταφρ. ΠΕΤΡΟΣ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ

ΠΑΦΝΟΥΤΙΟΣ ΡΟΥΒΑΛΗΣ

Ο ΑΜΙΛΗΤΟΣ ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΣ (1788 - 1840)

Ἐκατὸν ἀκριβῶς ἔτη παρήλθον, ἀφ' οὗ ἀπέθανεν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ταξιαρχῶν τῆς Αἰγιαλείας ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστής, μία μυστηριώδης μορφή καὶ διὰ τοὺς συγχρόνους του, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὰς μαρτυρίας παραδόσεων καὶ ἱστορίας. Εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς οἱ σύγχρονοι τὰ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν γενόμενα δὲν τὰ θεωροῦν σπουδαῖα καὶ τοὺς μεγάλους ἀνδρας, μετὰ τῶν ὁποίων ἔρχονται εἰς ἀμεσον ἐπικοινωνίαν καὶ βλέπουν καὶ τὰς τυχὸν ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας των, δὲν τοὺς προσέχουν, διότι καὶ τὰ μεγαλύτερα κατορθώματα θεωροῦνται, ὅπως καὶ εἶναι, φυσικά. Ἄλλ' ἂν τὸ τοιοῦτον συμβαίνει εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς δημοσιογραφίας, τῶν ἀνταποκρίσεων διὰ τοῦ ἀσυρμάτου καὶ τῆς ραδιοφωνίας, φανταζόμεθα τὸ ἱστορικὸν σκότος ποὺ ὑπάρχει ὅσον ἀφορᾷ τὰς λεπτομερείας καὶ πόσαι μεγάλοι ἡρωϊκαὶ μορφαὶ εἶναι ἄγνωστοι κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων τοῦ 1821 καὶ τῶν τιτανομαχιῶν μέχρι τοῦ 1828, ὅποτε οἱ γνωρίζοντες ἀπλὴν ἀνάγνωσιν μόνον ἐμετρῶντο εἰς τὰ δάκτυλα τῆς μιᾶς χειρὸς εἰς ἐκάστην στρατιάν καὶ δὲν εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ κρατήσωσι λεπτομερεῖς σημειώσεις διὰ τὰ ἡρωϊκὰ κατορθώματα τῶν μὴ ἀξιωματῶν, ἀλλ' ἀμιλλωμένων ἐκείνους εἰς ἡρωϊσμὸν καὶ αὐτοθυσίαν.

Οἱ μεταγενέστεροι ὅμως οἱ ὅποιοι ἀνατρέχουν εἰς τὸ παρελθὸν διὰ νὰ παραδειγματισθοῦν καὶ ἐπομένως νὰ δυνηθοῦν νὰ προβάλλουν τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων πρὸς μίμησην πρὸς τὸ παρὸν διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν δόξαν τῆς μελλούσης γενεᾶς, προσέχουν τὰς παραδόσεις, ξεσκονίζουν παλαιὰ χειρόγραφα, ἐν ἀνάγκῃ μεταχειρίζονται χίλια δυὸ τεχνικὰ μέσα διὰ νὰ τὰ μελετήσουν, τὰ συγκρίνουν μὲ τὰς παραδόσεις καὶ τὰς ἱστορικὰς μαρτυρίας διὰ νὰ εὔρουν τὴν ἀλήθειαν. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εὐρέθη καὶ ἐγώ, ὅταν ἀπασχολήθην μὲ τὸν ἀμίλητον καλόγηρον πολεμιστὴν Παφνούτιον Ρούβαλην.

Ἀπὸ τὰς διηγήσεις τῶν μεταγενεστέρων καὶ ἰδίως κατ' εὐθείαν καὶ ἐκ πλαγίου πάππων μου εἶχον ἀκούσει ὅτι ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστῆς ἀπὸ τὴν Μονὴν Ταξιαρχῶν Αἰγιαλείας μόνον κατὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς του ἔμεινεν εἰς τὸ μοναστήρι, τὴν ἄλλην του ζωὴν τὴν διήλθε μὲ περιπετειάς εἰς τὴν ξενιτιὰ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν εὐρέθη εἰς τὴν Ἥλιδα εἰς τὸ μετόχι τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν, Γὸρ τότε ὀνομαζόμενον καὶ ἔπειτα Μανωλάς. Ἦκουσα πολλὰ περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ Παφνούτιου Ρούβαλη (οὕτως ὀνομάζετο ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστῆς) καὶ ὅτι ἦτο πάντοτε συμπολεμιστῆς τοῦ ἐκ Κουνινᾶς ἀξιωματικοῦ Ἀργυρίου Παπασταθοπούλου εἰς τὴν Ἥλιδα, τὰς Πάτρους καὶ τὰ Τριζώνια καὶ ὑπὸ τὸν

Ἀνδρέαν Λόντον εἰς Μεσολόγγιον καὶ Ἀκρόταν καὶ τὸν Δημήτριον Μελετόπουλον εἰς πολλὰς μάχας. Ἡ παράδοσις τὸν ἤθελε σχεδὸν πανταχοῦ παρόντα εἰς ὅλας τὰς μάχας νὰ πολεμᾷ χωρὶς νὰ ὀμιλῇ καθόλου καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάσθη ἀμίλητος. Ἀνέτρεξα εἰς τὰ ἱστορικὰ δοκίμια, ἀλλὰ εὔρισκον πότε τὸ ὄνομα Παφνούτιος ἱερομόναχος καὶ ἀλλαχοῦ Ρούβαλης ἱερομόναχος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις, ὡς ἱερομόναχον τῆς Μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου.

Ἐξῶθεν τοῦ Αἰγίου πρὸς δυσμὰς καὶ εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας ὑπάρχει μία κτηματικὴ περιφέρεια μὲ τὴν ὀνομασίαν Ρούβαλη καὶ ἐν ἐξωκλήσιον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐνδείξεις ὅτι ἦτο μοναστήριον, τιμώμενον ἐν ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου μὲ τὴν ὀνομασίαν Παναγία ἢ Ρουβαλιώτισσα, ὅπου οἱ Αἰγίεις πανηγυρίζουν ἕκαστον ἔτος κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος. Δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρω πῶθεν ἡ ὀνομασία Ρούβαλη καὶ Ρουβαλιώτισσα καὶ ἂν σχετίζεται μὲ τὸν ἀμίλητον καλόγηρον πολεμιστὴν.

Ὁ Φωτᾶκος Χρυσανθόπουλος εἰς τοὺς βίους Πελοποννησίων ἀνδρῶν κατὰ τὴν ἐκδοσιν Σταύρου Ἀνδροπούλου 1888 εἰς σελίδα 304 γράφει «Παφνούτιος μοναχὸς τοῦ μεγάλου Σπηλαίου. Οὗτος ἦτον εἰς τὴν Ρωσσίαν εἰς τὸ Ταϊγάνι ἐφημέριος ἐκκλησίας τοῦ ἀειμνήστου Βαρβάκη, ὅπου ἔχαιρε πολλὴν ὑπόληψιν. Ἐκτραγείσης δὲ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆγεν εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ ἐγένετο ἱερολοχίτης. Ἀφοῦ δὲ ἡ ἐκεῖ ἐπανάστασις ἔπαυσε καὶ ἐσκοπίσθησαν οἱ Ἕλληνες, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὅπου ἔκαμε θαύματα εἰς τὰ στρατόπεδα, τρέχων παντοῦ, καὶ μάλιστα εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου. Κατ' ἀρχὰς ἔκαμνε τὸν ἀγνώριστον, ἐσκότανε Τούρκους, καὶ δὲν ὠμολόγει τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸν ἀνεγνώρισαν ὅσοι τὸν εἶδον εἰς τὸ Ταϊγάνι, ἐμαρτηρήθη πλέον ὅτι ἦτον ἀπὸ τὸ χωρίον Καρὰ τῆς Κορίνθου. Πρῶτος αὐτὸς μεταξὺ τῶν ἄλλων εὐρέθη καὶ ἔβαλε τὴν σκάλαν εἰς τὸ Παλαμῆδιον. Ἦτο δὲ πολὺ γενναῖος καὶ εἶχε πολὺ πάθος κατὰ τῶν Τούρκων καὶ φιλοπατρίαν μεγάλην». Εἰς τὸν πρῶτον τόμον «Αἱ γιγαντομαχίαι τοῦ 1821 καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἥρωες» τῶν Γ. Πολυμενάκου καὶ Δ. Ρουτζούνη πρώτης ἐκδόσεως εἰς σελίδας 205-206 ἀναγράφεται «Ρούβαλης Ἱερομόναχος Μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου ἐκ Μεσορρογίου Καλαβρύτων. Ἐγκαταλείψας τὰ ὅσα ἐπολέμισεν εἰς πολλὰς μάχας, διακριθεὶς ἰδίως εἰς Ἀκρόταν». Εἰς τὸν ἴδιον τόμον σελ. 103 κεφάλαιον ΙΑ'. ἀναγράφεται «κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Μανωλάδος ἐν ἣ θέσει σήμερον ἡ κοινότης Βουπρασίων δὲν ἦσαν μὴ ἢ καλυβαί τινες τῶν βουκόλων τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ Μονῆς Ταξιαρχῶν, τῶν κατεχουσῶν ἐκ δωρεῶν ὀλόκληρον τὴν περιοχὴν ἐκείνην...» Εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα ἀναγράφεται καὶ μία παράγραφος ἀγνώστου ἀγωνιστοῦ ἐκ χειρογράφου. «Στὴν μάχην αὐτὴν ἐπολέμησε καὶ ὁ Ἅγιος Γεώργιος. Τὸν εἶδον μὲ τὰ μάτια μου ἐπάνω στὸ κόκκινόν του Ἄτι νὰ κυνηγᾷ τοὺς Τούρκους, νὰ τοὺς λιανίζῃ καὶ νὰ χάνεται κατόπι»

μέσα στο δάσος. Γι' αυτό θα νικήσωμε, είναι θέλημα Θεού να εξαφανισθῆ ὁ Τοῦρκος».

Τὴν παράγραφον αὐτὴν τοῦ χειρογράφου σχολιάζοντες οἱ συγγραφεῖς τοῦ βιβλίου ἐν ὑποσημείωσει τῆς ἰδίας σελίδος 103 γράφουν: «Τὴν τελευταίαν ταύτην παράγραφον χειρογράφου τοῦ ἀγνώστου δυστυχῶς ἀγωνιστοῦ, διότι τοῦτο ἐν κακῇ καταστάσει ἀνευρέθη εἰς τι ὑπόγειον οἰκίας τινὸς ἐν Ἀργεῖ μετ' ἄλλων πολλῶν ἐγγράφων τοῦ ἀγῶνος πρὸ ἐτῶν, τὴν παραθέτομεν ὡς εἶναι ἐκτὸς τοῦ ὀρθογραφικοῦ τῆς μέρους. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐπιστήμων Ἡλεῖος ἀσχοληθεὶς μετὰ τὰ ἐν Ἡλείᾳ λαβόντα χώραν γεγονόνα, εἶπε τὰ ἑξῆς: Συνήντησα καὶ ἀλλαγῶ ταύτην καὶ διεπίστωσα ἐρευνῶν ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην μοναχὸς τις εὗρισκόμενος εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην διὰ τὰ φυγαδεύσει ποιμνία τῆς Μονῆς ἐβοήθησε τοὺς μαχομένους Ἑλληνας ἐφιππος χωρὶς τὰ ὀμιλήσει καὶ τοὺς πλησιάζει διὰ τὰ τοὺς ἐνθαρρύνει καὶ τὸ ἐπέτυχεν. Πολλὰ νίκαι τῶν Ἑλλήνων ὀφείλονται εἰς τὴν πεποιθήσειν περὶ θείας βοηθείας».

Συγκρίνοντες ὅλα τ' ἀνωτέρω· τὸ τῆς προφορικῆς παραδόσεως ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστῆς Παφνούτιος Ρούβαλης», τὸ τοῦ Φωτάκου ὅτι ὁ μοναχὸς Παφνούτιος οὔτε τὴν καταγωγὴν του ἔλεγε καὶ τὸν ἀγνώριστον ἔκαμε, τὸ τῶν Πολυμενάκου καὶ Ρουτζούνη ὅτι ὁ ἐκ Μεσορρογίου τῶν Καλαβρῦτων Ρούβαλης ἀπέβαλε τὰ ῥάσα καὶ διεκρίθη ὡς πολεμιστῆς ὡς καὶ τὸ τῆς παραγράφου ὅτι πολεμιστῆς τις μοναχὸς χωρὶς τὰ ὀμιλῆ ἑμάχετο, εὗρισκομεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ πολλῶν προσώπων, ἀλλὰ περὶ ἑνὸς καὶ μόνου, τοῦ μυστηριώδους ἀμιλήτου καλογήρου πολεμιστοῦ, Παμφουτίου Ρούβαλη. Τὸ διάφορον τῆς γνώμης περὶ καταγωγῆς καὶ τῆς Μονῆς προῆλθεν ἀσφαλῶς, ἀφ' ἑνὸς μὲν, διότι ὁ ἀμίλητος καλόγηρος πολεμιστῆς οὔτε τὴν καταγωγὴν του ἔλεγε, οὔτε τὴν μονὴν τῆς μετανοίας του καὶ κατὰ συνέπειαν, ὅπου τὸν εἶχε συναντήσει καθεὶς ἐκ τῶν συμπολεμιστῶν του τὸν ἐνόμιζεν ἐκεῖθεν καταγόμενον καὶ ἐπειδὴ οἱ μοναχοὶ τοῦ μεγάλου Σπηλαίου εἶχον πολεμήσει κατὰ παράταξιν καὶ κατὰ τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ Δράμαλη καὶ κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ, διὰ τοῦτο ἐνομίσθη ὡς μοναχὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου ὁ Παφνούτιος Ρούβαλης. Ἐπίσης ἐπειδὴ ὁ Ρούβαλης ἔκαμεν ἀρκετὰ ἔτη εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ πλοῦτον πολὺν ἀπέκτησε, «διὰ τὸ κοινὸν καὶ οὐδὲ γόσει διὰ τὸν ἑαυτὸν του» ἐγράφη παρὰ τοῦ Φωτάκου ὅτι ἔκαμεν εἰς τὸ Ταϊγάνιον τῆς Ρωσσίας ἐφημέριος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ζαπλοῦτου Βαρβάκη καὶ κατόπιν εἰς Βλαχίαν ἔλαβε μέρος ὡς ἱερολοχίτης. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως νὰ εἶναι τὰ τοιαῦτα ἀληθῆ καὶ νὰ μὴ ἀνεγράφησαν εἰς τὰς λεπτομερείας των.

Εἰς χειρόγραφον κώδικα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ταξιαρχῶν, τὸν ὁποῖον εὑρομεν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς καὶ περὶ τοῦ ὁποῖου ὁ κ. Λίνος Πολίτης εἰς μὲν τὴν πραγματείαν του «Χειρόγραφα μοναστηριῶν Αἰγίου καὶ Καλαβρῦτων» ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ ΙΑ' τόμου τῶν «Ἑλληνικῶν», πραγματεύεται

εἰς σ. 87—88 παράγρ. 14, εἰς δὲ τὴν ἑτέραν «Ἡ Μονὴ Ταξιαρχῶν Αἰγίου» εἰς σελ. 4 γράφει «Μία συστηματικὴ ἱστορία τοῦ μοναστηριοῦ δημοσιεύεται ἀπὸ τὸν αἰδεσιμώτατο ἱερέα Θεόδωρο Παπαγεωργίου στὴν ἐφημερίδα «Ἐρευνα» Αἰγίου (καὶ ἐν σ. 3 ὑποσημειώσει). Ἀπὸ τὸν ἀριθμ. 757 (3 Ἰανουαρ. 1937) «Ἡ ἱστορία βασίζεται κυρίως στοὺς δύο κώδικας τῆς μονῆς (βλ. πρὸ κἀτω)· εἶναι γραμμένη μὲ πολλὴν ἐπιμέλεια καὶ ἐκτείνεται σὲ πολλὰς λεπτομερείας γιὰ τὰ νεώτερα χρόνια». Καὶ εἰς σελίδα 16 ὁ κ. Λίνος Πολίτης γράφει περὶ τοῦ κώδικος «Ὁ κώδικας τοῦ 1775 εἶναι ὁ ἀρχαιότερος τῆς μονῆς». Εἰς τὸν κώδικα λοιπὸν αὐτὸν εἶναι ἀναγεγραμμένον ὅτι τὸ ἔτος 1815 ἔφυγε διὰ Σμύρνην καὶ Ἀνατολὴν ὁ ἱερομόναχος Παφνούτιος Ρούβαλης ὁ Μεσορρογιώτης ἢ Κλουκινιώτης. Ἀλλ' ὁ κώδιξ ὀμιλεῖ μόνον περὶ τῆς ἐν Σμύρνη καὶ Μαγνησίᾳ δράσεως τοῦ Ρούβαλη ἀλλὰ πού καὶ πῶς καὶ ἂν εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἀνατολῆς ἴσως καὶ εἰς Ταϊγάνι καὶ Βλαχίαν, δὲν ἀναγράφει. Ἡμεῖς ἐπὶ λέξει ἐγράψαμεν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 787 φύλλον τῆς ἐφημερίδος «Ἐρευνα» τοῦ Αἰγίου τὴν 1ην Αὐγούστου 1937 κατὰ τὴν διαπραγματεύσειν μας «Ἱστορία Μονῆς Ταξιαρχῶν»· «Ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1815 ἔφυγε διὰ Σμύρνην καὶ Ἀνατολὴν ὁ δέκτης καὶ δραστήριος ἱερομόναχος Παφνούτιος Ρούβαλης ὁ Μεσορρογιώτης ἢ Κλουκινιώτης καὶ ἔμεινε εἰς Ἀνατολὴν ἕξ ἔτη. Ὁ Παφνούτιος ἠγόρασε διὰ λογαριασμῶν τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν μίαν οἰκίαν ἐντὸς τῆς πόλεως Μαγνησίας εἰς τὸν μαχαλάν, ἥτοι συνοικίαν λεγομένην τότε Μάλταν, πλησίον τῆς οἰκίας ἑνὸς ἐπισήμου ἐκ Μπεξήμασι καλουμένου Προκοπίου Μαυροῦδι. Ὅταν δ' ἐπέστρεψεν ὁ Παφνούτιος παρέδωκεν εἰς τὴν μονὴν δέκα ὀκτὼ χιλιάδας γρόσια, ἐν ἀργυροῦν κυτίον καὶ τέσσαρα ἐπιτραχήλια». Βεβαίως τὸν πλοῦτον αὐτὸν δὲν τὸν ἀπέκτησεν ὁ δραστήριος κληρικὸς κοιμώμενος μὲ ἀνατολικὴν νοχέλειαν ἐν Σμύρνη καὶ Μαγνησίᾳ, ἀλλ' ἴσως καὶ εἰς Ταϊγάνιον καὶ εἰς Βλαχίαν μετέβη, ἀλλ' ὁ ἀμίλητος καλόγηρος δὲν θὰ τὸ εἶπε διὰ τὰ γράψῃ ὁ πρακτικογράφος, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Μονῆς. Τὸ περὶ Μαγνησίας τὸ εἶπε, διότι εἶχεν ἀγοράσει οἰκίαν διὰ λογαριασμὸν τῆς μονῆς καὶ ἔπρεπε νὰ γίνῃ γνωστὸν.

Ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Παφνουτίου Ρούβαλη ἐξ Ἀνατολῆς συνέπεσε μὲ τὴν κήρυξιν σχεδὸν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ἐπανήλθε τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1821 καὶ ἐμήσε τὸν ἠγούμενον Σάββαν Βερσοβίτην, τὸν Γαβριὴλ Νεξερίτην καὶ ἄλλους μοναχοὺς εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ὁ Σάββας Βερσοβίτης τὸν Ἰανουάριον 1821, ὡς ἠγούμενος τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Παναγιώτου Δεσποτοπούλου ἐν Αἰγίῳ σύσκεψιν τῶν προκρίτων, ὅπου ὁ Παπαφλέσας ὀμίλησε περὶ ἐπαναστάσεως (βλέπε· Ἡ ἐν Αἰγίῳ μυστικὴ συνέλευσις τοῦ 1821 κ.λ.π. καὶ πληροφοροῖαι ἀφορῶσαι τὴν οἰκογένειαν Παναγ. Δεσποτοπούλου σελ. 24). Ὁ Παφνούτιος Ρούβαλης εὐθὺς ὡς ἐπανεκάμψεν εἰς τὴν μονὴν, ἔπεισε τὸν ἠγούμενον Σάββαν Βερσοβίτην νὰ παραδώσῃ τὴν ἠγουμενίαν εἰς τὸν Γαβριὴλ Νεξερίτην

πρός ἀποφυγὴν τῆς παρακολουθήσεως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἀμφότεροι δέ, Παφνούτιος Ῥούβαλης καὶ Σάββας Βερσοβίτης μετέβησαν καὶ διέμενον εἰς τὸ μετόχιον καὶ κτήματα τῆς Μονῆς εἰς Μανωλάδα.

Ὅταν ἐκηρύχθη ἡ ἐπανάστασις ὁ ἀμίλητος καλόγηρος ἔπεισε τὸν παραστάτην τῶν κτημάτων Ἀργύριον Παπασταθόπουλον ἐκ Κθουνινᾶς, τοὺς φύλακας ἀδελφοὺς Δημοῦλᾶ ἐκ Μαυρικίου καὶ ἄλλους εὐρισκομένους εἰς Μανωλάδα, Γὸρ τότε καλουμένην, νὰ λάβουν τὰ ὄπλα καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς Πύργον τῆς Ἡλείας, ὅπου ἐτάχθησαν ὑπὸ τὸν Ἀναγνώστην Παπασταθόπουλον. Ὁ Παφνούτιος Ῥούβαλης μὲ στολὴν πολεμιστοῦ δὲν ἔπαυσε πολεμῶν ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1828.

Ἐπειδὴ εἰς τὰ δοκίμια γράφεται, ὡς μοναχὸς τῆς μονῆς Μεγάλου Σπηλαίου, ἠθέλησα ν' ἀνεύρω μήπως μετεγράφη ἐκ τῆς μονῆς Ταξιαρχῶν καὶ ἐνεγράφη εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον, πράγμα σύνηθες εἰς τοὺς μοναστάς. Τὸ Μέγα Σπήλαιον εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ γίνῃ παρανάλωμα τοῦ πυρὸς τὸ 1934, ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν τὴν τυχὸν μεταγραφὴν τοῦ Παφνουτίου Ῥούβαλη. Εἰς τὸ μοναχολόγιον ὅμως τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν δὲν ἀναγράφεται τίποτε ἄλλο, παρὰ ὅτι ὁ Παφνούτιος Ῥούβαλης ἐκ Μεσουρρουγίου τῆς Νωνάκριδος προσῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν Ταξιαρχῶν τὸ ἔτος 1788 καὶ ἀπέθανε τὸ ἔτος 1840, ἥτοι πρὸ ἑκατὸν ἀκριβῶς ἐτῶν.

Ἀ ἴ γ ι ο ν

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ἱερεὺς ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ

Δ'. 3-4

Τοῦ πονεμένου τὴν καρδιά
ποτὲ μὴν προσταράξης
κι' οὔτε κατάρας ἀφορμῆ
νὰ γίνῃ μιά σου πράξις·
γιατὶ κατάρα ἀπὸ ψυχῆ
ποὺ βγαίνει πικραμένη
στοῦ Πλάστη τῆς τὴν ἀκοῆ
δλόσσα πηγαίνει·

ΚΑ'. 14

Μοιάζει στὸ βάθος ὁ μωρὸς
μ' ἀγγεῖο πῶχει ραῖσει·
γνώσι καὶ μάθησι καμμιὰ
δὲν μέλλει νὰ κρατήσῃ...

Λ'. 29

Ὅσόντου εἶσαι στὴ ζωῆ
κι' ὅσο ἡ καρδιά σου πάλλει,
τὴ θέσι σου μὴ γελασθῆς
ν' ἀλλάξης μ' ὅποιαν ἄλλη.

ΤΟΥΛΑ ΠΑΠΑΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ

Γύρω στὴν ἔρημη ζωὴ μου ὀλόγυρα
μ' ἀγγελικὴ σιωπὴ πάντα χυμένη.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΠΟΡΦΥΡΑΣ

Ἐπῆρα στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ βίου μου τὶς πιὸ θλιβερὲς ἐντυπώσεις ποὺ ἐχάραξαν τὰ ἴχνη τῶν βαθειὰ μέσ' τὴν ψυχὴ μου. Ἐννοιῶσα τὸν πόνο σὲ ὅλη του τὴν ἔκτασι. Ἡ ἀνείπωτη λύπη τοῦ ὄρφανοῦ ἐβάραινε πικρὰ τὴν ὑπαρξή μου. Ἐχάσα ὅλους τοὺς δικούς μου. Ἀπόμεινα μονάχη στὸν ἀπέραντο αὐτὸν κόσμον, χωρὶς στοργή, χωρὶς φίλτρο, χωρὶς τρυφερὴ καὶ προστατευτικὴ ἔγνοια νὰ γλυκαίνῃ ἀπαλὰ καὶ θερμὰ τὴν εὐαίσθητη ψυχὴ μου. Γεύτηκα κόμπο-κόμπο τὸ πικρὸ πιοτὸ τῆς ὀδύνης. Σταλαγματιᾶς-σταλαγματιᾶς τὸ νᾶμα πολύτιμων μιτιῶν κυλοῦσε καὶ ἔκαιγε τὰ δλόδρυσσα μπουμπούκια, ποὺ δὲν μποροῦσαν ἔτσι ν' ἀνθίσουν, νὰ χρωματισθοῦν καὶ νὰ χαροῦν τὸν ἥλιο, τὰ ἀμέριμνα παιδικὰ καὶ νεανικὰ χρόνια. Ἡ μελαγχολικὴ μοναξιά ἄπλωνε τὶς τεράστιες κατάμαυρες φτεροῦγες τῆς καὶ μὲ τύλιγε, ἐνῶ ἡ σιωπὴ βασίλευε γύρω καὶ μέσα στὸ ὄρφανεμένο σπίτι μου, ποὺ τ' ἄψυχα μὲ κύτταζαν βουβὰ καὶ βουρκωμένα σὰ νᾶθελαν νὰ μὲ ἐγκαρδιώσουν καὶ «ἀπὸ τὴ γωνιά ὁ καλὸς τῆς λήθης σύντροφος, τ' ἀγαπημένο μας ρολόι, τραγουδιστὴς τοῦ χρόνου, κι' αὐτὸς κλαίοντας ρυθμίζει ἀργά, φρικτὰ, τὸ μοιρολόι»...

Ἡ χριστιανικὴ πίστη ἦταν φάρος κατάφωτος στὸ σκοτάδι τῆς ὀρφάνιας μου, ἡ δύναμή μου στὴν ἀδυναμία μου, ἡ ἐλπίδα μου στὴν ἀπελπισία μου, τὸ στήριγμά μου στὴν ἐγκατάλειψή μου. Ἀντιπερισπασμὸς στὴ μαρμαζωμένη μοναξιά μου ἦταν ἡ μελέτη. Ὄρες ἀτέλειωτες ἐπερνοῦσα σκυμμένη ἀπάνω ἀπὸ τὰ καλὰ βιβλία καὶ μὲ εὐχαρίστηση ἐμάζευα ἀπὸ τὶς πνευματικὲς κερῆθρες τὸ διανοητικὸ μέλι. Κάποτε μεσ' στὸν βαρὺ χειμῶνα ποὺ ἡ μοναξιά καὶ ἡ σιωπὴ τὸν ἔκαναν βαρύτερο καὶ καταθλιπτικώτερο, ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ βιβλία ξεπετιόντουσαν πατικωμένα κυκλάμινα, μιμόζες καὶ πανσέδες, μαργαρίτες, παπαροῦνες καὶ ἀνεμῶνες. Ἐκύτταξα τότε μὲ ἔκστασι τὰ ἀβρὰ λουλούδια ποὺ ἂν καὶ ξερὰ διατηροῦσαν τὴ χάρη τῶν καὶ συνεπαρμένη ἔβλεπα νοερὰ μεσ' τὴ βαρυχειμωνιά, ὅλη τὴ γοητευτικὴ ὠμορφιά τοῦ κάμπου καὶ τῶν κήπων. Τὸ σιωπηλὸ μου σπιτάκι γινόταν τότε ἓνα ἰδεατὸ θαυμάσιο καταπράσινο περιβόλι κ' ἐγὼ ἄφωνα τὸ βάρος τῆς θλίψεως καὶ ἀλαφριά σὰν πεταλοῦδα ἐτριγύριζα ἀπὸ ἄνθος σὲ ἄνθος, ρουφοῦσα ἄπληστα τὶς μεθυστικὲς εὐωδιὰς ἀπ' τὰ λουλούδια, ἄκουα κελαδήματα πουλιῶν καὶ ραμφίσματα πλουμιστῶν περιστεριῶν, ἔβλεπα γάργαρα νερὰ καὶ κάτασπρους κύκνους νὰ κολυμπᾶνε σ' αὐτά. Βούϊζαν τὰ μελίτσια, φτεροκοποῦσαν τὰ χελιδόνια, ζέφυροι μυρωμένοι καὶ αὔρες θωπευτικὲς τρικύμιζαν

τά πυκνά φυλλώματα τῶν δέντρων καὶ ἓνας ψίθυρος φαιδρὸς καὶ τραγουδιστὸς ἔφθανε στὴν ἀκοή μου, πού ἦταν συνειθισμένη στὴ σιωπή, στὴν ἀπόλυτη σιωπή.

Ἐμελετοῦσα κι' ἔσκυβα πάνω ἀπὸ τὰ καλὰ βιβλία πού μοῦ στάθηκαν πιστοὶ σύντροφοὶ καὶ παρηγορητικοὶ φίλοι στὶς ἔρημες ἡμέρες τῆς πικρῆς μου ζωῆς. Ἄλλοτε ὅταν ὁ παγερὸς βορριάς φυσοῦσε δυνατὰ καὶ ἔτριζαν τὰ τζάμια, ἔβλεπα ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ παράθυρά μου τὴ γλαυκὴ θάλασσα μὲ τ' ἀφρισμένα κύματα νὰ σπᾶνε στὶς πέτρες τῆς παραλίας, νὰ σκορπίζουν ψηλὰ μιὰν ἀσημένια σκόνη καὶ νὰ μουσκεύουν μὲ τὴν ἄρημη τοὺς ὄχθους καὶ τὴν ἀμμουδιὰ μὲ τὰ φύκια καὶ τὰ κοχύλια. Μὲ ὅλο τὸ θυμὸ τῆς «πικροκυματούσας» βάρκες καὶ ψαροκάϊκα ἐχόρευαν πάνω στὰ νερά, μὲ ἀνθρώπους τῆς τράτας μέσα τυλιγμένους μὲ μουσαμάδες καὶ τὸ μονότονο μουρμουρητὸ σὰν τραβοῦσαν τὰ κουπιὰ πνιγόταν ἀπὸ τὴ βουή, τὴν ἄγρια βουή. Ὅταν ὁ Κορινθιακὸς ἦταν ἤρεμος καὶ ἔλαμπε ἡ ὑγρὴ ἐπιφάνειά του σὰν ἓνας ξάστερος καθρέφτης, ἀπόμεινα νὰ παρακολουθῶ νοσταλγικὰ τὰ βαπόρια πού ἀργοπερνοῦσαν στὸ βάθος καὶ ἐχάνοντο στὸν ὄριζοντα. Τότε κάποιοι πόθοι ἀνέκφραστοὶ ἀρχίζαν νὰ ἐξάπτουν τὴν παιδική μου φαντασία γιὰ ταξίδια ὄνειρεμένα σὲ χῶρες ἄγνωστες, γιὰ μιὰ φυγὴ πρὸς τὸ χιλιотραγουδημένο καὶ μυριοπόθητο νησί τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐδαιμονίας, πού στὴν πραγματικότητά εἶναι ἀνύπαρκτο.

Ὅταν πάλι ἄκουα τοὺς σφυριγμοὺς τῶν τραίνων καὶ ἔβλεπα τὸν κλειδοῦχο νὰ ξεδιπλῶν στερεότυπα τὴν πράσινη σημαία του, νὰ γυρίζῃ τὸ κλειδί στὶς σιδεροδρομικὲς γραμμὲς καὶ τὰ βράδια ν' ἀνάβῃ πάντα τὸ φανάρι του, ὁ δὲ σταθμὸς νὰ γεμίζει κόσμο, θόρυβο, κίνηση, ἐννοιωθῶ μιὰ γλυκεῖα προσμονὴ ὡς ἀν κάποιον νὰ ἐπερίμενα ἀπὸ τὰ ξένα, ὡς ἀν νὰ ἐγύρευα ὅλους τοὺς δικούς μας πού τοὺς ἐστερήθηκα πρόωρα... Ἄναμνήσεις, πλῆθος οἱ ἀναμνήσεις ἔρχονται καὶ ἀγγίζουν τὴν καρδιά μου, τρυφερὰ καὶ πονεμένα. Ὑψώνω τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου στὸν ἀτέρομονα οὐρανὸ καὶ ἔχω τὴν ἐντύπωση πὼς μοῦ γνέφουν ἀπὸ κεῖ φιλικὰ καὶ στοργικὰ μορφὲς φωτεινὲς καὶ αἰθέριες. Νομίζω πὼς ἀκούω φτερουγίσματα ἀπὸ ἐκθαμβωτικὰ ἀρχαγγελικὰ φτερά, πὼς εἰσπνέω τὰ μῦρα ἀπὸ θεῖα κρίνα, πὼς ἀκούω οὐράνιες μελωδίες. Ἔως ὅτου μιὰν ἀχνορόδινη αὐγὴ ἢ ἓνα μενεξεδένιο δειλινὸ θὰ ἀποθέσῃ ἢ βασανισμένη ψυχοῦλα τὸ φθαρτὸ αὐτὸ σκῆνωμα καὶ «θ' ἀκούῃ τὸ χαῖρε πού θὰ κλαίῃ ἢ Κρήνη». (*)

Τέλη Μαΐου 1938

ΒΑΣΩ Ι. ΜΠΟΥΣΙΩΤΟΥ

(*) Ι. Γρυπάρης

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

ΙΩΒΙΛΑΙΟΝ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ

Στὴν αὐγὴ τῆς τελευταίας δεκαετίας τοῦ 19ου αἰῶνος φάνηκε στὴν Πατρὶνὴ δημοσιογραφία ἓνας «αἰκίνητος καὶ χαλυβδόπους νεανίας», μὲ κατατομὴν Ρωμαίου παλαιστοῦ, σύμφωνα μὲ σκιαγραφία τῆς ἐποχῆς, «ὄλος νεῦρα καὶ ἀνησυχίαν, χῶνον τ' αὐτιά του εἰς ὄλων τὰ στόματα καὶ συλλαμβάνων μὲ τὰ μάτια ὄλων τὰ διανοήματα». Εὐκόλα μπορεῖ κανεὶς ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν κ. Ἰωάννην Παπανδρόπουλον, πού σφράγισε φέτος πενήντα χρόνια δημοσιογραφικῆς ἐργασίας καὶ γιορτάζει τὸ χρυσὸ του ἰωβιλαίου.

Ἀμούστακο παιδί—ὑπῆρχε τότε διάκρισις μὲ βάσι τὴν τριχοφυΐα τοῦ ἄνω χεῖλους—μόλις τριῶν χρονῶν δημοσιογράφος, «ἀνευ χαρτοφυλακίου», ὅπως ἐχαρκτηρίσθη θεμελίωσε τὸ ἔργο τῆς ζωῆς του. Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τοῦ «Νεολόγου» κυκλοφόρησε τὴ Δευτέρα 15 Αὐγούστου 1894. Ἦταν μιὰ μικρὴ ἐφημεριδοῦλα, «μικρὴ ἀλλὰ ζουμερή, ὅπως ἔγραψε ἡ «Ἀκρόπολις», μὲ πράγματα καὶ ὄχι κενολογίας». Ἐβγαίναν τότε φύλλα ἑβδομαδιαία μὲ περιορισμένη κυκλοφορία. Ἡ μόνη καθημερινὴ «Πελοπόννησος» ἦταν καλὰ ριζωμένη. Ἐδαφος περισσίο γιὰ δευτέρη καθημερινὴ δὲν ἐφαίνετο νὰ ὑπάρχη. Κανεὶς δὲν ἔδινε τοῦ «Νεολόγου» περισσότερη ζωὴ ἀπὸ ἓνα—δύο μῆνες. Ὅλοι ὅμως διαφεύσθησαν καὶ βγῆκε ἀληθινὸς μόνον ὁ Γαβριηλίδης, πού ἔγραψε ἀπὸ τότε «οἱ Πατρινοὶ θὰ ροφοῦν κάθε πρωτὶ μαζὺ μὲ τὸν καφέν των τὰ νέα τοῦ «Νεολόγου των» Ἀληθινὴ προφητεία τοῦ ἐμπνευστοῦ τῆς Ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας.

Ἄ Ἡ ἔκδοσις 365 φύλλων εἰς 365 ἡμέρας ἔγραψε ὁ διευθυντὴς του στὴν πρώτη του ἐπέτειο—προσέκοψε κατὰ τοσοῦτων προσκομμάτων, ἀντεπάλασε κατὰ τοσοῦτων καταδιώξεων, ὥστε ἄς μὴ καταλογίσωμεν ἡμῖν αὐτοθαυμασμόν ἢ ἔπαρσιν ἐὰν εἰπωμεν ὅτι δὲν θὰ ἔθραυον τὴν γραφίδα των, ἀλλὰ καί... τὴν κεφαλὴν των ὅσοι ἤθελον ἀναλάβει τὸ ἐγγεῖρημα ὅπερ οἱ διευθύνοντες τὸ φύλλον τοῦτο ἔφερον εἰς τὴν σημερινὴν του θέσιν». Τὸ κεφάλι ὅμως τοῦ διευθυντοῦ τοῦ «Νεολόγου», πού τὸ χιόνισαν τώρα τὰ χρόνια, δὲν ἔσπασε οὔτε τότε, οὔτε στὰ χρόνια πού ἀκολούθησαν φορτωμένα μὲ κρίσιμες στιγμῆς. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού θυμοῦνται ὅτι συχνὰ ἔκοβε τὸ φαγητὸ του γιὰ νὰ γεμίσῃ μὲ πετρέλαιον τὶς λάμπες τοῦ τυπογραφείου. Κάποτε ἄλλοτε, γονατισμένος, ἔτοιμος νὰ σταματήσῃ τὴν ἐφημερίδα του, ἀντίλησε καινούργια δύναμι μὲς ἀπὸ τὸν ἑαυτό του, στὸ ἀντίκρουσμα ἐνὸς τυπογράφου, πού δέχθηκε τὴ θλιβερὴ εἰδησι μὲ τὸ παράπονο: «Κι' ἐγὼ πού ἔλεγα νὰ φτιάσω ἓνα παντελόνι γιὰ τὰ Χριστούγεννα: μὲ δόσεις!» Πόσα τέτοια ἀνέκδοτα! Πέρασε πάνω ἀπὸ ὅλα τὰ κύματα—καὶ πόσες φουρτοῦνες δὲν σηκώθηκαν στὰ πενήντα χρόνια τῆς ἐργασίας του—νικητῆς, ἀλλὰ καὶ τροπαιοῦχος. Λέγεται, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ τὸ βεβαιώσω, ὅτι ὁ κ. Ἰωάννης Παπανδρόπουλος διατηρεῖ στὸ ἀρχεῖον του τὰ φύλλα τῶν πολλῶν ἐφημερίδων πού ἀναπήδησαν σποραδικὰ σὲ κάποιο σημεῖο τοῦ δρόμου του, μὲ σκοπὸ νὰ τοῦ ἀντιπαραταχθοῦν, γιὰ νὰ σβύσουν σὲ λίγων βημάτων ἀπόστασι. Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον τρόπαιον, πού ἡ αἴγλη του ἀνανεώνεται καθημερινῶς, εἶνε ἡ ἀδιατάρακτη ἐμπιστοσύνη τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ, καὶ ἡ ἀπρόσβλητη αὐθεντία του (τότε ὁ «Νεολόγος»), ἢ σπάνια καὶ ἴσως μοναδικὴ στὴν Ἑλλάδα ψυχικὴ ἐπαφὴ μεταξὺ ἐφημερίδος καὶ λαοῦ, κάτι σὰν γήτεμα. Βαθύρροο κυλάει πάντοτε τὸ ποτάμι τῆς ζωῆς του, μὲ ὅσες καὶ ἂν ἔγιναν ἀπόπειρες νὰ παροχετεύσουν λίγο νερὸ δεξιὰ ἢ ἀριστερά.

Δὲν εἶναι ἡ ἐπιβλητικὴ διάρκειά του μισοῦ αἰῶνος, πού ἔθρεψε τὸ σημερινὸ του κύρος, ἀλλὰ ἡ ἐμμονὴ του στὸν ἀρχικὸ σκοπὸ, ἡ ἀκριβολογία στὶς εἰδήσεις, εὐσχη-

μολογία στις εκφράσεις, προσοχή, αμεροληψία και μετριοπάθεια, τόσο συνταιριασμένες με την ήσυχη ατμόσφαιρα της επαρχίας, που εξασφάλισαν αυτήν την διάρκεια και την πληθωρική ζωή του. "Όλα όμως αυτά πήγασαν από το θεμελιώδες εφόδιο του κ' Ιωάννου Παπανδρόπουλου, την θρησκευτική του προσήλωσι στην τέχνη της δημοσιογραφίας. «Ξαίρεις, μου έλεγε κάποια ξημερώματα που γύριζε ύστερ' από τη δουλειά για ύπνο, τόσα χρόνια που πέρασαν δεν τ' έχω ζήσει, τ' έχω εργασθῆ». Σωστή κουβέντα, που μακάρι να ὀρθωνόταν φραγμός στη σύγχρονη ροπή της εύκολης ζωής. Μί κρυνο το νόημα της ζωής και την ἔκλεισε μέσα στην 'Εργασία, ὥστε και σήμερα, με ἄσπρα μαλλιά και σκαμμένο πρόσωπο, χωρίς εὐκίνητο σῶμα και χωρίς ἀτσάλινα πόδια, με μάτια ὅμως πάντοτε ζωηρά, πάντοτε «ὄλος νεῦρα και ἀνησυχίαν», ἀφήνει τὸ κρεβάτι του νὰ τὸν περιμένῃ ἀρκετὰ ὕστερ' ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα και ἐργάζεται, ἐργάζεται... Για νὰ ποτίζεται με τὴν καθημερινὴ δροσιά τοῦ πλάσματός του και νὰ ζεσταίνεται ἀπὸ τοὺς θρόμβους τοῦ κοχλαστοῦ αἵματός του και ὅπως ἐπιτάσσει ὁ Σαίξπηρ ν' ἀπαντᾷ ὑπερήφανα : «Εἶνε δικό μου τ' ὄμορφο αὐτὸ παιδί...»

ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Η «ΓΑΛΑΤΕΙΑ» ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ

Εἰς τὸ προηγούμενο τεύχος τῶν «Ἀχαϊκῶν» ἐδιάβασα μερικὰς γραμμὰς τοῦ κ. Κ. Σπυροπούλου σχετικὰς μετὴν εἰς τὴν ἰταλικὴν μετάφρασιν τῆς «Γαλατείας» τοῦ Βασιλειάδη, περὶ τῆς ζωῆς, τοῦ ὁποῦ ἔγραψα ὀλίγα εἰς τὰς φιλοξένους σελίδας παρελθόντος τεύχους τοῦ περιοδικοῦ τούτου. Σήμερον, θὰ ἤθελα, νὰ προσθέσω ὀλίγα εἰσέτι, ἐν συνεχείᾳ τῶν ὧσων εἶπεν ὁ κ. Σπυρόπουλος, σχετικὰς μετὴν ὑποδοχῆς, τῆς ὁποίας ἔτυχεν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν τὸ δραματικὸν τούτου ἔργον τοῦ Βασιλειάδη. Ἡ «Γαλατεία» λοιπόν, ὅπως ἤδη παρετήρησα, μετεφράσθη εἰς τὴν Οὐγγρικὴν ὑπὸ τοῦ Βεννιανὸν Καλλάυ και παρεστάθη τὴν 9ην Ὀκτωβρίου 1877 ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἐθνικοῦ Οὐγγρικοῦ Θεάτρου, τυχούσα εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς.

Ἡ «Γαλατεία» ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ξένον ἔργον ποὺ ἀνεβιβάσθη ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Οὐγγρικὴν σκηνήν. Ὡσαύτως και τὸ Γαλλικὸν κοινὸν ἐδέχθη θερμότητα τὴν «Γαλατείαν». Εἰς τὴν Γαλλικὴν τὸ πρῶτον μετεφράσθη ὑπὸ τῆς Ἰουλιέτας Ἄδαμ, τῆς ἐκδιδούσης τότε τὴν «Nouvelle Revue», παρεστάθη δὲ τὸ 1880 ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Παρισιοῦ Θεάτρου «Odéon» τῆς διασήμου τότε ἠθοποιοῦ κ. Barretta, ὑποδύσας τὸν ρόλον τῆς «Γαλατείας». Μετὰ ταῦτα δὲ δις ἢ τρίς μετεφράσθη εἰς τὴν Γαλλικὴν και ἔφθασε μέχρις τοιοῦτου σημείου ἢ ἐπιτυχίας τῆς, ὥστε νὰ ἀναλυθῆ εἰς τὴν σχετικὴν ἔδραν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σορβῶνης. Γνωστὴ εἶναι, ὡσαύτως, ἡ γαλλικὴ διασκευὴ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πυγμαλίων» τοῦ γνωστοῦ Γάλλου φιλέλληνος και λογίου Δ' Ἐτουρνέλ, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ βασικὴ ἰδέα τοῦ δραματικοῦ ἔργου μετέστη ἀπὸ τῆς Γαλατείας εἰς τὸν Πυγμαλίωνα. Ἄξια λόγου εἶναι τέλος αἰ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν και Σεοβικὴν μεταφράσεις τῆς «Γαλατείας» διὰ τὴν ὁποίαν δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι και σήμερον ἀποτελεῖ ἓνα ἐκ τῶν τελειότερων και ὠραιότερων δραματικῶν ἔργων νῆς Νεοελληνικῆς παραγωγῆς.

N. A. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ «Τὸ σπῆτι τῶν ἔρπετων».

«Τὸ σπῆτι τῶν ἔρπετων» εἶναι ἡ τελευταία συλλογὴ διηγημάτων τοῦ Δ. Βουτυρᾶ ποὺ ἐκυκλοφόρησεν ἀπὸ καιρὸ, μὰ ποὺ ἐγὼ τῆ διαβάσσα κάπως καθυστε-

ρημένα. Ὅπως και στὶς προηγούμενες συλλογές του και σαυτῆ συναντοῦμε ἀτομικὲς προπαντὸς ἀναμνήσεις τοῦ συγγραφέα, μὰ ποὺ δὲν ἔχουν τὸν ξερὸ ἀφηγηματικὸ χαρακτήρα τῶν ἀτομικῶν γεγονότων, ἀλλὰ στὰ χέρια ἐπιδέξιου τεχνίτη παίρνουν φόρμα και ζωντάνια και μὲς ἀπ' αὐτοῦ ξεπετιοῦνται τύποι ἀνάγλυφοι, ἀνθρωποὶ ζωντανοὶ μετὰ πάθη και τὶς μικρομιζέριες τους, τὶς μικροχαρές και τὶς θλίψεις τους, πῶς πολλὰς θλίψεις, ὅπως εἶναι δουλεμένο τὸ ὑφάδι τῆς ζωῆς, μὰ ποὺ κι' αὐτὲς ἀντικρύζονται μετὰ μιὰ στωϊκότητα, σὰν κάτι ποὺ κανεὶς τὸ φοβάται μὰ και τὸ περιμένει και νοιώθοντας τὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία τὸ δέχεται μὲν γέλοιο σαρκαστικὸ, κάτι σὰν γέλοιο και σὰν κλάμα... Οἱ ἥρωές του, ὅλα παιδιὰ τοῦ λαοῦ, ἀνθρωποὶ τῆς ταβέρνας, ποὺ σὲνα ποτήρι κραστὸ ζητᾶνε τὴ λήθη και τὴν γιαιτρεία κάθε πόνου τῆς, φιλόσοφοι πραγματικοὶ ἀπὸ πείρα μεστωμένη τῆς ζωῆς ποὺ τὴν ἀντίκρυσαν παληκαρίσια, γι' αὐτὸ μὰς εἶναι τόσο συμπαθητικοί, γι' αὐτὸ μιλάνε κατάτσα στὴν ψυχὴ και στὴν καρδιά μας, σὰν τὸ γέρο—Σουλεμᾶ, σὰν τὸ Σκερᾶ και ἄλλους.

Φιλοσοφεῖ ὁ Βουτυρᾶς, μὰ φιλοσοφεῖ τόσο ὠραῖα ποὺ δὲν κουράζει. Πολλὲς φορές πετιέται στὶς σφαῖρες τοῦ οὐνείρου, ὅταν ἡ ψυχὴ του κουρασμένη ἀπ' τὰ ταπεινὰ ζητᾷ μιὰ ἀνάταση, μὰ και τότε, βλέπει κανεὶς, νὰ τὸν ἀκολουθεῖ και κεῖ ψηλὰ ἢ γήϊνη πίκρα, κι' ἔτσι δημιουργεῖ και φέρνει σὲ φῶς διηγήματα σὰν «τὸ σπῆτι τῶν ἔρπετων». Τὸ ἀτημέλητο, ὅπως πάντα, ὕφος του μὰς θέλγει. Τὴ τέχνη, ἀλήθεια, κρύβεται μετὰ τὸ ξεμάλλιγο αὐτὸ ὕφος τοῦ Βουτυρᾶ, ποὺ τὸ συναντᾷ κανεὶς και στὸν προφορικὸ του ἀκόμα λόγο. Εἶχα τὴν τιμὴ νὰ γνωρίσω και προσωπικὰ τὸν συγγραφέα και νὰπολάψω τὸ πρωτότυπο αὐτὸ διηγηματικὸ του. Ἡ δημοτικὴ του λαγαρῆ, λαγαρῆ χωρίς ἰδιωτισμούς, σὲ κάνει και χαίρεσαι. Ἄπ' τὰ δεκαπέντε διηγήματα τῆς συλλογῆς ξεχωρίζουμε τὸ «Μιὰ κατάρα», «Σκιές κι' ἀνθρωπάκια», «Ἡ παράσταση», μετὰ τὴν πρωτότυπη τεχνικὴ τους, κάτι σὰν διήγημα και θέατρο μαζί, «Τὸ σπῆτι τῶν ἔρπετων», χωρίς βέβαια νὰ ὑστεροῦν και τὰ ὑπόλοιπα τῆς συλλογῆς.

ΒΑΣΟΥ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ (LUX) Ὁ «Ἐνάμιση Νικολός» (Ἱστορίες τῆς γειτονιάς .

Ὁ Βάσος Ἡλιοπούλος εἶναι Πατιρινὸς και κατέχει μιὰ καλὴ θέση μετὰ στὰ Γράμματα. Θεωρῶ δὲ καθῆκον μου πατριωτικὸ νὰ τὸν παρουσιάσω μετὰ τὸ καινούργιο του ἔργο στὸ Πατρινὸ κοινὸ τὸ νεώτερο, γιὰτὶ ἀσφαλῶς οἱ παληότεροι θὰ τὸν θυμοῦνται μετὰ τὸ φιλολογικὸ του ψευδώνυμο Lux. Ὁ Βάσος Ἡλιοπούλος μετὰ τὸν «Ἐνάμιση Νικολό» του μὰς γυρίζει πίσω στὴν Παληὰ Ἀθήνα, τοῦ πετροπόλεμου, τότε ποὺ τὸ Βατραχονήσι ἦταν κατοικημένο ἀπὸ λίγα φτωχόσπιτα και τὸ Παγκράτι χωράφια. Καὶ κεῖ στὴ συνοικία τοῦ Ἄϊ—Σπυριδῶνα τοποθετεῖ πῶς πολλὸ τὸν ἥρωά του και μὰς ζωγραφίζει μετὰ δυνατό χρωστήρα τὴν παληὰ γειτονιά, κυριολεκτικώτερος τὴν αὐλὴ τῆς παληᾶς Ἀθήνας, μετὰ τὸ κουσομπολιὸ τῆς, τοὺς μικροκαυγάδες τῆς, τὰ οἰκογενειακὰ τοῦ γείτονα ποὺ πέρνουν μορφή σπουδαίων γεγονότων στὰ μάτια, μὰ πῶς πολλὸ στὸ στόμα τῆς γυναικούλας τῆς αὐλῆς, ὅπως τὸ ξεπόρτημα τῆς Ἐλενίτσας τοῦ Κάταρη, τοῦ πεισματᾶτη πατέρα ποὺ μετὰ κανένα λόγο δὲ δέχεται νὰ συγχωρέσει τὴν κόρη του, μ' ὅλο ποὺ ὁ ἀπαγωγέας τῆς τὴ στεφανώνει και σώζεται ἢ τιμὴ τοῦ σπιτιοῦ. Ὁ Κάταρης τὴν ξεγράφει γιὰ καλὰ. Δὲ θέλει ν' ἀκούσει τὸνόμα τῆς, οὔτε και τότε ποὺ ὁ γαμπρός του σκοτώνεται στὸν πετροπόλεμο κι' ἢ κέρη του μένει χήρα κι' ἔτοιμόγεννη χωρίς κανένα πόρο ζωῆς. Ὁ Ἐνάμιση Νικολός γυροφέρνει γύρω ἀπ' τὴν οἰκογένεια αὐτῆ. Ἡ εὐαίσθητη καρδιά του, ἢ καρδιά τοῦ γεροντοπαλλήκαρου, ποὺ δὲ γνώρισε τὴν ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ και λαχταρεῖ γιὰ δαυτῆ, ματώνει στὴν δυστυχία τῆς ἀποδιωγμένης

κόρης, τῆ βοηθάει ὕλικά καὶ ἠθικά, μεσιτεύει μὲ κάθε τρόπο γι' αὐτὴ στὸν αὐστηρὸ πατέρα καὶ σὰ βλέπει πὼς αὐτὸς εἶναι ἀγύριστο κεφάλι, τὴν περιμαζεύει σπῆτι του, τῆς γίνεται προστάτης καὶ μὲς τὴν οικογενειακὴ θαλπωρὴ βρίσκει τὴν εὐτυχία πού νειρευόταν κι' ἕνα σκοπὸ στὴ ζωὴ πού τὴν ἄφησε καὶ κύλησε ἄδεια καὶ τρέμει ἀπὸ φόβο μὴ τὴν χάσει. Αὐτὴ εἶναι μὲ λίγα λόγια ἡ ἱστορία τοῦ Ἐνάμιση Νικολοῦ. Τὸ διήγημα ἔχει πῖο πολὺ ἠθογραφικὸ χαρακτήρα. Ὁ ἥρωάς του στέκει τύπος γερός. Μᾶς παρουσίασε ἕναν Ἐνάμιση Νικολὸ ἀνάγλυφο. Τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ ποῦμε καὶ μὲ τὸν Κάταρη. Καὶ τὰ δευτερεύοντα πρόσωπα δὲν ὑστεροῦν σὲ δυνατὴ πινελιά. Ἐὰν δὲν ἐπέμενε ὁ συγγραφέας στὴν περιγραφὴ μερικῶν σκηνῶν δευτερευόντων προσώπων πού τὸ τραβοῦν τὸ διήγημα καὶ τὸ κάνουν κάπως κουραστικό, «ὁ Ἐνάμιση Νικολός» θὰ ἦταν ἕνα πολὺ εὐχάριστο ἀνάγνωσμα.

Ἡ γλῶσσα του πειθαρχημένη, στρωτὴ δημοτικὴ.

ΛΟΥΛΑ Δ. ΚΟΤΣΕΤΣΟΥ

ΧΡΟΝΙΚΑ

*** Κλείνοντας σαράντα πέντε χρόνια ἀδιάκοπης καὶ ὑποδειγματικῆς σὲ ἐπιμέλεια καὶ εὐσυνειδησία ἐργασίας ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας ἕνας ἀκέραιος ὄσο καὶ συμπαθὴς ἐκπαιδευτικὸς λειτουργός, ὁ γυμνασιάρχης κ. Ι. Μπουσιώτης. Οἱ κατὰ καιροὺς μαθητὲς του—σήμερα ἐπιστήμονες, ἔμποροι, ὑπάλληλοι, σπουδαστές—πῆραν τὴν πρωτοβουλία νὰ γιορτάσουν τὸ σταθμὸ αὐτὸ τῆς ζωῆς τοῦ ἀγαπημένου καὶ σεβαστοῦ των γυμνασιάρχου διοργανώνοντας ἕνα πανηγυρικὸ γεῦμα πού θὰ δοθῆ ἐδῶ τὸ φετινὸ φθινόπωρο.

*** Τὶς τελευταῖες μέρες τοῦ Ἰουνίου σὲ μιὰν ἐξοχὴ τῆς Ἀττικῆς ἔσβυσε ἡρεμὰ λατρευτὴ κόρη των Πατρῶν καὶ καλὴ φίλη των γραμμάτων, ἡ Μάρθα Γ. Γεροθανάση. Στὸ τάφο της σκαλίσθηκαν τέσσερες στίχοι ποῦχε δημοσιεύσει στὸ περιοδικὸ μας πού προφήτευαν δυστυχῶς τόσο πιστὰ τὴν ἄτυχη μοῖρα της.

*** Ἀναγγέλουμε ὅτι ὁ κ. Σπύρος Μινῶτος, Διευθυντὴς τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» ἐκδίδει ἕνα λαμπρὸ ἔργο του «Στὸ νησι των Φαιάκων» ἀναφερόμενο στὴν ὠραία μας Κέρκυρα καὶ προτρέπουμε ἀπὸ τώρα ὄσους θέλουν νὰ τὸ ἀποκτήσουν, νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητές.

*** Ἡ Φιλαρμονικὴ Ἐταιρεία, τὸ ἀρχαῖο αὐτὸ μουσικὸ σωματεῖο μας, ἀναδιοργανώνεται. Πολὺ σύντομα θὰ ἀνοίξῃ ἡ μεγάλη αἴθουσα συναυλιῶν καὶ διαλέξεων, μοναδικὴ μέσα στὴν πόλη μας.

*** Ὁ Μορφωτικὸς σύλλογος κυριῶν ἐτοιμάζει μιὰ νέα σειρά διαλέξεων Ἀθηναίων καὶ Πατρῶν ὁμιλητῶν πού ἀναμένεται μὲ ἐξησφαλισμένην ἐπιτυχία.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Στὴ μελέτη τοῦ κ. Μ. Πετρίδη, πού δημοσιεύτηκε στὸ προηγούμενο, νὰ διορθωθοῦν τὰκόλουθα: Στὸ στ. 14 τῆς σελ. 34 νὰ διαβαστῆ π ρ ο α γ ω γ ῆ ς (ἀντὶ παραγωγῆς). Στὸ στ. 22 τῆς σελ. 36 νὰ διαβαστῆ ἀ δ υ ν α μ ι ῶ ν (ἀντὶ ἰδιοτροπιῶν). Στὸ στ. 28 τῆς ἴδιας σελ. ἔχουν παραλειφθῆ μετὰ λ. κόσμο, οἱ λέξεις π ο ὗ δ η μ ι ο ὄ ρ γ η σ ε.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ Ε Ν Κ Ε Ρ Κ Υ Ρ Α

Π Ρ Ο Κ Η Ρ Υ Ξ Ι Σ Β Ρ Α Β Ε Ι Ω Ν Τ Ο Υ Ε Τ Ο Υ Σ 1940

1. Βραβεῖον Δήμου Κερκυραίων, Δραχ. 5.000, εἰς τὴν καλλιτέραν μελέτην περὶ τῆς δημοσίας δράσεως τοῦ Ἰωάννου Καποδιστρίου ἀπὸ τοῦ 1800—1808. Δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1940. Ἀπονομὴ βραβείων κατὰ Μάρτιον 1941.

2. Βραβεῖον Ἐταιρείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἐπτανησιακῶν Μελετῶν, Δραχμῶν 5.000, (ἐξ εἰσφορῶν μελῶν αὐτῆς) εἰς τὴν καλλιτέραν μελέτην «περὶ τῆς λογοτεχνικῆς παραγωγῆς τῶν Ἐπτανησίων ἀπὸ τῆς Ἐνώσεως μέχρι τοῦ ἔτους 1912». Δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα γίνονται δεκτὰ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1940. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ μῆνα Μαρτίον 1941.

3. Βραβεῖον Ἐταιρείας πρὸς Ἐνίσχυσιν τῶν Ἐπτανησιακῶν Μελετῶν, Δραχμῶν 2.000, εἰς τὴν καλλιτέραν συλλογὴν ἀνεκδότου λαογραφικοῦ ὕλικου τῆς νήσου Κερκύρας, ἀποτελουμένην ἐκ πέντε τοῦλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων, δακτυλογραφημένα ἀντίτυπα εἶναι δεκτὰ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἐταιρείας μέχρι 31ης Δεκεμβρίου 1940. Ἀπονομὴ βραβείου κατὰ μῆνα Μάρτιον 1941.

Τὰ ὑποβαλλόμενα πρὸς κρίσιν ἔργα πρέπει νὰ εἶναι ἀνέκδοτα καὶ νὰ περιορίζωνται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὑπὸ τῆς παρουσίας προκηρύξεως ὀριζόμενον θέμα. Ἐπὶ τῶν ὑποβληθησομένων ἀντιτύπων ἀντὶ ὀνόματος δέον νὰ ἀναγράφηται ρητὸν καὶ ἐντὸς ἐσφραγισμένου ἀδιαφανοῦς φακέλλου φέροντος τὸ αὐτὸ ρητὸν τίθεται τὸ ὄνομα, ἐπώνυμον καὶ ἡ ἀκριβὴς διεύθυνσις τοῦ συγγραφέως. Ὁ φάκελλος οὗτος ἀνοίγεται μόνον ἐν περιπτώσει βραβεύσεως τοῦ ἔργου ἢ ἀπονομῆς ἐπαίνου.